

PORADNIK ZIMOWEGO DOKARMIANIA PTAKÓW

Opracował :
Konrad Zadorożny

Przemyśl 2002 r.
SPIS TREŚCI

WSTĘP 4

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DOKARMIANIA 5

1. Budowa karmnika **5**
2. Ustawienie karmnika **7**
3. Rodzaj karmy wykładanej w karmniku **7**

4.Kupno karmy	9
5.Zbiór i przechowywanie owoców i nasion przeznaczonych na karmę	10
6.Cel i zasady dokarmiania ptaków	12
7.Sposób wyłożenia karmy	13
8.Objaśnienia i skróty	14
Tabela 1 ukazująca podstawowe karmy oraz korzystające z nich ptaki	17
Tabela 2 ukazująca najlepsze karmy i ptaki, które pojawiają się przy nich	18
Tabela 3 przedstawiająca uzupełniające karmy i ptaki żywiące się nimi	19
II.PRZEGLĄD PTAKÓW STWIERDZONYCH PRZY KARMNIKU	
1.Sikora bogatka	20
2.Wróbel domowy	23
3.Gawron	25
4.Modraszka	26
5.Sierpówka	28
6.Mazurek	30
7.Dzięcioł duży	33
8. Szarytka (sikora uboga)	34
9. Sroka	36
10. Kawka	37
11. Kowalik	38
12. Dzwoniec	40
13. Kos	43
14. Zięba	45
15. Sójka	47
16. Jer (Zięba jer)	49
17. Rudzik	51
18. Kwiczół	53
19. Dzięcioł średni	54
20. Grubodziób	55
21. Trznadel	57
22. Kulczyk	58
23. Szpak	59
24. Makolągwa	60
25. Czyżyk	61
26. Dzięcioł zielonosiwy	63
27. Gil	64
28. Dzięcioł zielony	65
29. Sosnówka (Sikora sosnówka)	66
30. Pokrzywnica	67
31. Drożdżik	69
32. Pełzacz ogrodowy	70
33. Bażant	71
34. Potrzyszcz	72
III.PTAKI STWIERDZONE PRZY KARMNIKU PRZEZ INNYCH OBSERWATORÓW	
III. Zakończenie	74
V. Literatura	74

Wstęp

Oddając w Ręce Czytelników "Poradnik zimowego dokarmiania ptaków" pragnę zachęcić Was do dokarmiania naszych skrzydlatych przyjaciół, a także poszerzenia wiedzy o ptasim świecie. Prowadzone od lat przeze mnie obserwacje ornitologiczne przy karmniku zachęciły mnie do podzielenia się z Wami moimi spostrzeżeniami, radami i uwagami dotyczącymi dokarmiania ptaków. Wydawać się może, że dokarmianie nie jest żadną sztuką i tak rzeczywiście jest, jeżeli dokarmiamy gawrony, wróble, gołębie, sikory, czy nawet dzięcioły. Jednak sytuacja zmienia się, gdy chcemy przywabić do karmnika co raz to rzadsze gatunki ptaków poprzez wykładanie odpowiedniej karmy (np. ptaki z rodziny luszczaków, drozdów, trznadli i innych).

Dokarmianie nie jest tylko uciążliwym obowiązkiem, ale dostarcza też wielu wrażeń estetycznych poprzez bliższy kontakt z naszymi małymi przyjaciółmi. Możemy z bliska obserwować ich różnokolorowe ubarwienie, sposób zachowania, zwyczaje, a także poznać zależności panujące między poszczególnymi gatunkami. Poza tym w karmniku i jego pobliżu panuje wielki ruch; ptaki przyfruwają, odfruwają, przepychają się, odstraszaają; jest wielki jazgot i gwar, a na wiosnę słychać już z daleka ich głośny świergot. Karmnik więc, urządzony na balkonie, parapecie okna lub w ogrodzie daje doskonałą możliwość podpatrywania natury. Tutaj możesz obserwować rozćwierkane wróble i mazurki, zuchwale sikory, waleczne dzwońce, nieśmiałe zięby, czerwonopierśne gile oraz prawdziwego akrobatę wśród ptaków kowalika. Urokowi takiej barwnej ptasiej gromady nie oprze się nawet ktoś, kto normalnie nie zwraca uwagi na zwierzęta. Wiele osób dziwi się, że w ich sąsiedztwie żyje tak wiele różnorodnych ptaków.

Dokarmianie ptaków daje nam zatem coś niezwykle cennego, a mianowicie radość z obcowania z przyrodą i możliwość obserwowania dzikich istot. Nasze emocje podczas obserwowania ptaków są więcej warte niż te, których doświadczamy w czasie oglądania filmów przyrodniczych. Gdy rodzice zbudują ze swymi dziećmi choćby najprostszy karmnik, a później w czasie mrozów i śnieżyc będą obserwować ptaki z zapalem dziobiące oferowany im pokarm, wówczas wspólnie odczują odrobinę odpowiedzialności za naturalne środowisko i dziką

przyrodę. Może to być początek wielkiej pasji i cennych działań na rzecz ochrony natury. Wiele więcej innych ciekawostek można zobaczyć dokarmiając ptaki dlatego gorąco zachęcam i przekazuję swoje doświadczenie w tym względzie, które nabyłem w ciągu kilkunastu lat dokarmiając ptaki.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DOKARMIANIA PTAKÓW

1. BUDOWA KARMNIKA

O dokarmianiu ptaków należy zacząć myśleć już na wakacjach, wtedy to jest dużo czasu na zbudowanie i wykonanie karmnika. Karmnik najlepiej jest wykonać z odpowiedniego gatunku drewna takich jak świerk, sosna, dąb, buk i olcha. W żadnym wypadku nie należy używać sklejki i płyt wiórowych. Części należy na złączach posmarować wodoodpornym klejem i zbić gwoździami. Gwoździe powinny być przy tym przyklepane, to znaczy mieć lekko sklepane młotkiem ostre końce, co zapobiega nadmiernym spękanom drewna. Zamiast gwoździe można używać wkrętów. Wybór należy do wykonawcy i zależy od jego kunsztu i umiejętności. Najprostszy model może okazać się najlepszy. Najprostszy karmnik składa się z podłogi, dachu oraz czterech okrągłych kołeczków i jest otwarty ze wszystkich stron. Do jego wykonania potrzebna jest drewniana płyta o wymiarach 25x25 cm. W rogach podstawy karmnika mocujemy cztery drewniane kołeczki o wysokości około 19 cm wspierające dach. Najlepiej, gdy długość kołeczków wspierających dach wynosi 3/4 długości deski podłogowej karmnika. Wówczas karmnik będzie łatwo dostępny i chętnie odwiedzany przez ptaki. Dwa z czterech kołeczków wspierających dach powinny być nieco dłuższe, tak aby dach karmnika leżał trochę skośnie. Ułatwia to spływanie deszczu i topniejącego śniegu z dachu. W celu zabezpieczenia pokarmów przed opadami atmosferycznymi, powierzchnia dachu karmnika powinna być o kilka centymetrów większa od podłogi. Aby uchronić dach karmnika przed zawilgoceniem można użyć papy lub impregnatu do drewna, nie zawierającego substancji szkodliwych dla środowiska i całkowicie wysychającego. Gotowy karmnik przytwierdzamy mocno do około 2-metrowego pala, który powinien być wkopany na głębokość około 50 cm. Podstawowy model karmnika można modyfikować w zależności od potrzeb i gustu wykonawcy, a także dodatkowo upiększać. Do dekoracji karmnika nadaje się trzcina lub gałązki brzoźowe, przyklejone lub przybite do dachu. Należy tylko zachować podstawową zasadę: pokarm w karmniku musi być suchy i łatwo dostępny dla ptaków. Do podłogi takiego karmnika można przytwierdzić dookoła deseczkę zapobiegającą zwiewaniu pokarmu przez wiatr. Poza tym dobry karmnik powinien dać się łatwo wyczyścić.

Zrobiony przeze mnie karmnik ma wymiary deski - podłogi 58x34 cm, dach dwuspadowy składający się z dwóch części o wymiarach

59x26 cm. Wysokość słupków 20-22cm, wysokość od podłogi do brzegu dachu w najniższym punkcie 10x11cm, zaś w najwyższym punkcie 27 cm. W moim karmniku znajduje się butelka plastikowa odwrócona szyjką do dołu, zaś dnem do góry. Butelka przytwierdzona jest do pionowej deski, która z kolei jest umocowana w podłodze. Dno butelki jest obcięte. Wymiary deski z butelką to 18x20 cm. W dachu znajduje się otwór do butelki o wymiarach 3x4,3 przez który sypię lejkiem nasiona. Na dachu znajduje się również deseczka zasłaniająca ten otwór o wymiarach 4x8 cm, która jest przymocowana do dachu gwoździkiem. Istnieje więc możliwość zasłaniania otworu tą deseczką. Obudowa karmnika składa się z przykręconych śrubami desek o grubości 2 cm i wysokości 3,5 cm. Za deską z butelką znajduje się coś w rodzaju przedziału w którym wykładam smalec. Przedział zakończony jest połączonymi ze sobą gałązkami jaśminu tworzącymi kratkę przez którą ptaki dziobią smalec.

Jednak karmnik każdy powinien budować według własnego uznania i na podstawie posiadanego doświadczenia. Może to być karmnik o dnie kwadratowym lub prostokątnym. Nie zalecam budowania zbyt wysokich obramowań wokół dna, a także dodatkowych listewek wokół karmnika ze względu na to, aby ptaki miały łatwy dostęp do karmy. Wysokość słupka karmnika powinna minimalnie wynosić 16 cm, najlepsza zaś jest 18 - 22 cm. W przypadku karmnika o dachu dwuspadowym maksymalnie wysokość od dna do czubka karmnika powinna wynosić 27 cm. Daszek karmnika najlepiej, żeby był jednospadowy w kierunku zachodnim (60 % wiatrów w Polsce to wiatry zachodnie), który chroni karmę przed wiatrem, śniegiem i deszczem; albo też dwuspadowy w kierunku zachodnim i wschodnim. Dobrze jest też zamontować hak w słupku karmnika na którym umieszcza się słoninę. Haczyk ten musi być umieszczony na zewnętrznych słupkach karmnika wystającym poza balkon lub w przypadku karmnika wiszącego na drzewie na słupku znajdującym się najbliżej pnia drzewa. Trzeba tylko pamiętać by haczyk nie ulokować zbyt nisko na słupku. Haczyk ten umieszcza się mniej więcej na wysokości 3/4 słupka od dna karmnika. Bardzo dobrze jest także, gdy karmnik wyposażony jest w butelkę plastikową lub szklaną, albo specjalny pojemnik na nasiona plastikowy dostępny w handlu np. w Anglii. Z butelki plastikowej należy wyciąć dno, pozostałą część przybić pionowo do deski, a szyjkę butelki złapać po bokach dwoma gwoździami, zaś deskę tą przybija się lub wkręca do dna karmnika. Należy jednak pamiętać, aby odpowiednio ustawić odległość od dna karmnika do początku szyjki butelki tak, aby nie wysypywało się ani za dużo nasion jak i za mało. Do plastikowej butelki najlepiej nadają się bardzo drobne ziarna słonecznika, do szklanej np. po wodzie mineralnej - konopie, zaś do plastikowych pojemników najlepiej nadaje się łuszczony słonecznik lub drobne płatki np. owsiane zwykłe. Taką plastikową butelkę uzupełnia się przez otwierany lufecik w dachu, zaś plastikowy pojemnik otwiera się od góry. Szklaną butelkę zaś wymienia się co jakiś czas uzupełniając nasionami. Butelki jak i pojemnik powinny być koloru bezbarwnego co bardziej

przyciąga ptaki. Butelkę szklaną umieszcza się w postaci odwróconej, zatykając kapslem butelkę z nasionami, a później odykając, gdy butelka znajduje się we właściwym miejscu na wspornikach. Butelki i pojemniki umieszcza się na tej stronie karmnika, gdzie bliżej jest do gałązek drzew. Do takich butelek i pojemników nadają się także mieszanki nasion o zbliżonej wielkości ziaren.

2. USTAWIENIE KARMNIKA

Jeśli mamy własny ogród to zwykle ustawiamy w nim karmnik. Karmnik ustawiamy po tej stronie domu i ogrodu, gdzie jest najwięcej drzew i krzewów widocznych z okna. Jeżeli jest to możliwe najlepiej jest ustawić karmnik po południowej części domu. Usytuowanie karmnika po południowej części domu jest najkorzystniejsze, głównie z uwagi na szybko topniejący śnieg. Karmnik zwykle ustawiamy w ogrodzie przymocowując do białego w ziemię pala lub zawieszamy na gałęzi. Karmnik powinien być umieszczony co najmniej 150 - 200 cm nad ziemią, tak aby koty nie miały do niego zbyt łatwego dostępu. Należy także zwrócić uwagę na umożliwienie ptakom obserwacji otoczenia oraz łatwego dolotu i odlotu. Od strony nawietrznej (zwykle północno - zachodniej lub zachodniej) karmnik powinien być dobrze osłonięty od wiatru i mieć na przykład nieco niżej opadający okap daszka lub powinien być ulokowany blisko jakiejś zasłony np. ściana budynku lub pień drzewa. Zdecydowanie najlepiej jest ustawić karmnik na balkonie lub tarasie, gdzie ptaki będą miały dobry dolot, a i my będziemy usatysfakcjonowani bliskością z jakiej będziemy oglądać ptaki. Idealnie jest, wtedy gdy balkon jest porośnięty winogronami lub bluszczem, na których to gałązkach ptaki mają dodatkowe miejsca do siadania, a owoce tych roślin stanowią Źródło pożywienia dla niektórych z nich. Trochę gorsze warunki do oglądania ptaków, ale dalej dobre mamy ustawiając karmnik na parapecie. Parapet znajduje się poniżej okna i przez to jest utrudnione ich obserwowanie. Poza tym ptaki mają bardzo dobry wzrok i odlatują widząc, że ktoś podchodzi do okna.

3. RODZAJ KARMY WYKŁADANEJ W KARMNIKU

O dokarmianiu ptaków powinno się pomyśleć z góry tj. we wrześniu, październiku, najpóźniej w listopadzie. Należy zebrać odpowiednią ilość karmy. Początkujący obserwator powinien zgromadzić jak najbardziej urozmaiconą karmę i powinien eksperymentować jakie ptaki i kiedy ją zjedzą. Doświadczony obserwator już wie jaką karmę należy zgromadzić i może kupić lub uzbierać od kilku do kilkunastu kg danej karmy w przeciwieństwie do początkującego, który powinien gromadzić od 0,5 - 2 kg różnorodnej karmy. Karmę kupuje się na zielonym rynku, w sklepach zoologicznych, ogrodniczych, spożywczych, zielarskich, mięsnych czy na giełdach. Podstawowe rodzaje karmy dla ptaków to: **slonina, słonecznik, rzepak, owies, jabłka** (ogryzki, obierki i zgniłki), **kasza jęczmienna, proso** oraz **kawalki pieczywa**. Właściwie ptaki pod względem zjadanej karmy można podzielić na cztery grupy:

- owadożerne** - dla nich wyklada się w karmniku różnego rodzaju tłuszcze takie jak **sloninę, smalec, łój wołowy, barani** lub **koński, margarynę i masło** oraz wysokokaloryczne **orzechy włoskie** przepołowione i powieszzone w siatce po mandarynkach lub po szynce, którą kupuje się na święta. Wszystkie te produkty muszą być niesolone. Należy na to zwrócić szczególną uwagę wykładając sloninę. Do tej grupy ptaków owadożernych zaliczamy sikory, dzięcioły, kowaliki i raniuszki oraz częściowo pełzacze. Z karmy tłuszczowej korzystają także wyjątkowo inne ptaki jak mazurek, wróbel, kos, szpak i zięba.
- ziarnojady**; wyróżnić tu można dwie podgrupy:
 - pierwsza odżywiająca się nasionami olejnymi takimi jak: **słonecznik, konopie, rzepak, rzepik, dynia łuszczona**. Należą tu ptaki z rodziny łuszczaków: dzwonec, zięba, jer, grubodziób, czyżyk, kulczyk, makolągwa, gil, szczygieł i czeczotka. Nasiona oleiste zjadają też sikory, wróble, mazurki i sierpówki.
 - druga odżywiająca się nasionami zbóż takimi jak: **owies, proso, pszenica, jęczmień, żyto** oraz **nasionami traw**. Zalicza się tu ptaki pól i łąk. Są to przede wszystkim ptaki z rodziny trznadli: trznadel, potrzeszcz i śnieguła, a także bażantowate: bażant i kuropatwa, oraz zaliczyć tu można także ptaki z rodziny skowronków (skowronek polny, borowy, górniczek, dzierlatka) i świergotków; bardzo nielicznie, a wręcz wyjątkowo zimujących.
- miękkojady** - dla nich w karmniku wyklada się owoce i jagody tj. **winogrona granatowe krajowe, jabłka** (ogryzki, obierki, zgniłki lub pokrojone w kosteczki), **suszony czarny bez, jarzębinę, rodzynki** oraz **płatki zbożowe np. owsiane, jęczmienne** lub **pszenne** oraz otręby pszenne. Do tej grupy ptaków zalicza się przede wszystkim drozdy takie jak: kos, kwiczoł, rudzik, drożdżik, drozd śpiewak, paszko; ale także drobne ptaki należące do innych rodzin takie jak: pełzacz, strzyżyk, pokrzywnica oraz sporych rozmiarów szpaka.
- wszystkożerne** - ptaki te odżywiają się niemalże wszystkim. Zaliczyć tu można ptaki krukowate (gawron, sroka, kawka, częściowo sójka), ale też gołębie (sierpówka, gołąb miejski, a ostatnio także grzywacz) oraz wikłacze: wróbel i mazurek. Do tej grupy ptaków częściowo należy także kos i szpak.

W zależności od przynależności danego ptaka do poszczególnej grupy wyklada się różne rodzaje karmy. Do podstawowych karm należą:

dla owadożernych slonina, wyjątek stanowi kowalik zjadający smalec oraz raniuszek odżywiający się łożem

dla ziarnojadów nasion oleistych - łuszczaków : słonecznik dla większych i rzepak dla mniejszych
dla ziarnojadów pól : owies
dla miękkojadów większych: jabłka, wprawdzie nasze winogrona krajowe są lepsze, ale trudniej dostępne i droższe dlatego częściej stosuje się jabłka
dla miękkojadów mniejszych :przeważnie płatki zbożowe np. owsiane zwykłe, wyjątek stanowi pokrzywnica zjadająca rzepik i mak
dla wszystkożernych : kasza jęczmienna

Dokładna informacja jakie ptaki przylatują do określonej karmy znajduje się w dalszej części tego opracowania i jest zestawiona w postaci tabel (patrz strona 17 - 19). Składniki karmy przeznaczonej do wykładania w karmnikach można dobrać według własnego uznania i na podstawie posiadanych doświadczeń. Jednak wszystkie przygotowane zestawy oparte są na pewnych ogólnych zasadach albo wzorowane na gotowych receptach. Profesor Sokołowski zalecał mieszankę złożoną z: pośladu 50%, konopi 25%, słonecznika 15% oraz jarzębiny lub bzu czarnego 10%.

Dla ziarnojadów można jeszcze podawać nasiona rzepy, kanar, kukurydzę, uzbierane w lecie na łąkach nasiona ostów, łopianów, rdestu ptasiego i mniszka pospolitego (mlecz). Dla niektórych ziarnojadów, a zwłaszcza dla miękkojadów można wykładać owoce drzew i krzewinek, które zbiera się samemu lub kupuje w sklepach zielarskich. Warto tu wymienić: głóg, jałowiec, tarninę i dziką różę. W karmniku powinno się wykładać nasiona prosa, które ułatwia trawienie ptakom ciężko strawnych tłuszczów zawartych w nasionach oleistych. Dla owadożernych można jeszcze podawać drobno siekane lub mielone niesolone mięso, zaś dla miękkojadów rzepik, mak, len i lucernę, natomiast dla wszystkożernych kaszę gryczaną i marchew.

4. KUPNO KARMY

Prawie wszystkie wymienione wyżej karmy są dostępne w handlu. Poszczególne karmy kupuje się w następujących sklepach:

1. na zielonym rynku można kupić na wagę: słonecznik, rzepak, owies, proso, kaszę jęczmienną, pszenicę, len, kaszę gryczaną, konopie, nasiona traw, mak, kukurydzę, rzepę, lucernę i wykę.
2. w sklepie zoologicznym kupuje się przeważnie na wagę: rzepik, słonecznik, konopie, proso, kanar, mieszankę dla kanarka (o następującym składzie :kanar, rzepik, proso, len, konopie, niekiedy dodawane są do niej jeszcze płatki), mieszankę dla papug (skład tej mieszanki to: proso, kanar, owies i słonecznik oraz pszenica).
3. w sklepach ogrodniczych kupuje się na wagę: rzepik, słonecznik, proso, kanar, mieszankę dla kanarka (o podanym wyżej składzie), len, mieszankę dla papug (skład : wyżej).
4. w sklepach spożywczych : płatki zbożowe np. owsiane, jęczmienne; kaszę jęczmienną, kaszę gryczaną, otręby pszenne, smalec.
5. w sklepach mięsnych: słoninę, smalec, mięso drobno siekane i mielone niewołone, łój wołowy, barani lub koński.
6. w sklepach zielarskich: jarzębinę, suszony czarny bez, jałowiec, głóg, tarninę i dziką różę.
7. w punktach skupu dla Herbapolu można kupić na wagę za tańsze pieniądze niż w sklepach zielarskich wymienione wyżej w punkcie 6 owoce drzew i krzewów.

5. ZBIÓR ORAZ PRZECHOWYWANIE OWOCÓW I NASION PRZEZNACZONYCH NA KARMĘ

Ilość karmy, jaką trzeba przygotować i zmagazynować dla ptaków na cały sezon dokarmiania jest trudno określić, gdyż zużycie karmy będzie zależne od wielu różnych czynników takich jak: usytuowanie i typ karmnika, gatunki ptaków korzystających z karmnika i ich liczebność, częstotliwość i długotrwałość żerowania ptaków, warunki pogodowe. Wpływu tych czynników na zużycie karmy na ogół nie sposób przewidzieć. Wyjściem z sytuacji będzie zgromadzenie wstępnie kilku lub kilkunastu kilogramów zapasu karmy i w miarę potrzeby w trakcie dokarmiania ptaków uzupełnianie go. Dopiero kilkuletnia praktyka w dokarmianiu ptaków w danym miejscu pozwoli na określenie, ile karmy i jakiego rodzaju trzeba przygotować na cały sezon dokarmiania. Oprócz owoców i nasion zbieranych w ogrodach z roślin zielnych i drzewiastych, można zbierać także owoce i nasiona roślin dziko rosnących, które zbiera się wśród upraw polnych, na łąkach i nieużytkach, wzdłuż dróg i torów kolejowych oraz w lasach i zadrzewieniach - mają one dla ptaków nie tylko duże wartości odżywcze, ale często także lecznicze np. **sześć pospolita** i **wiesiołek dwuletni**. Należy pamiętać, że na karmę dla ptaków zbiera się owoce i nasiona tylko z roślin nam znanych lub rozpoznanych za pomocą atlasów i kluczy do oznaczania roślin. Jeśli ktoś zadaje sobie trud zbierania dla ptaków nasion dziko rosnących roślin i ich owoców powinien zapoznać się z literaturą roślin chronionych w danym regionie, które nie mogą być niszczone i nie wolno zbierać ich nasion i owoców. Miłośnik ptaków powinien być na tyle odpowiedzialny, by zrozumieć zasady ochrony przyrody i nie szkodzić innym elementom natury. Podczas zbioru owoców z krzewów i drzew późną jesienią pozostawia się część z nich na roślinach jako "zapas" dla ptaków. Wiele gatunków krzewinek, krzewów i drzew nadają się zarówno na karmę dla ptaków jak i do domowej spiżarni. W zależności od istniejących potrzeb gromadzona karma może być uzupełniania różnymi suchymi owocami i nasionami zakupionymi na bazarach, targach, w magazynach, czy w sklepach nasiennych, ogrodniczych i spożywczych.

Zakupu owoców i nasion najlepiej dokonać w końcu października lub w pierwszej połowie listopada. W tym okresie mamy orientację co do ilości i wartości zgromadzonej przez nas karmy, a w handlu pojawia się wiele owoców i nasion z tegorocznych zbiorów. Zakupu różnych składników karmy o krótkim okresie przechowywania np. słonina, smalec, łój należy dokonywać na bieżąco, już w trakcie dokarmiania ptaków, aby uniknąć strat spowodowanych zepsuciem się tych składników. Owoce i nasiona roślin należy zbierać w takich ilościach, aby można je było zużyć w ciągu jednego lub najwyżej dwóch sezonów dokarmiania ptaków. Zbyt długo magazynowana karma traci swoje właściwości i staje się nieprzydatna, a nawet szkodliwa. Oto terminy zbioru niektórych roślin drzewiastych i krzewów, które owocują na tyle obficie, że zbiór ich owoców będzie szybki i wydajny:

lipiec; **czeremcha pospolita**.

koniec sierpnia, wrzesień; **bez czarny, bez koralowy, czeremcha amerykańska, jarzab pospolity, klon pospolity, leszczyna, oliwnik srebrzysty, trzmielina zwyczajna**.

koniec września, październik; **aronia, berberys, buk pospolity, głóg, jabłonie ozdobne, jesion wyniosły, kalina hordowina, kalina koralowa, oliwnik wąskolistny, róża dzika, róża wielokwiatowa**.

koniec października, listopad ;**ligustr pospolity, lilak pospolity, oliwnik wąskolistny, tarnina**.

Owoce i nasiona roślin zielnych najlepiej jest zbierać w pierwszej połowie września, kiedy ich najwięcej dojrzeje. Na ogół owoce i nasiona zbiera się bezpośrednio z roślin. Owoce niektórych drzew jak **buk pospolity** czy **głóg szkarłatny** zbiera się z ziemi po uprzednim ich opadnięciu. Natomiast owoce **grabu pospolitego, jesionu wyniosłego, klonu pospolitego, lipy drobnolistnej** czy **leszczyny pospolitej** można zbierać zarówno z ziemi jak i bezpośrednio z drzew. Z niektórych roślin zielnych np. **osty** i **ostrożeń** oraz **łopiany** trzeba zbierać owoce (torebki, mieszkę i koszyczki) z nasionami nie w pełni dojrzałymi (zamkniętymi), gdyż z dojrzałych owoców koszyczków zawartość wysypuje się pod wpływem wstrząsów nawet już w trakcie zbiorów. Jednak z przeważającej części roślin, zarówno zielnych jak i drzewiastych zbiera się nasiona i owoce w pełni dojrzałe. Z roślin drzewiastych można zbierać owoce pojedynczo np. **róży dzikiej** lub **tarniny** albo też częściej zbiera się całe owocostany np. **bzów, kalin, czeremch, jarzębów** czy **aroni** czy też wielu gatunków roślin zielnych. Podczas przechowywania karmy trzeba inaczej obchodzić się z nasionami suchymi, a inaczej z soczystymi. Owoce suche (pojedyncze i owocostany) takich roślin zielnych jak np. **maki, ostrożeń, osty, chabry, łopiany, pokrzywa zwyczajna, lilak pospolity, jesion wyniosły, klon pospolity, lipa drobnolistna** czy **buk pospolity** rozkłada się na cienką warstwę w przewiewnych pomieszczeniach na kilka dni. Z tych owoców, które po dosuszeniu się otwierają, należy nasiona wytrząsnąć (wymłócić), a następnie przesiać przez sito. Wysuszone nasiona i owoce przechowuje się w papierowych torebkach w miejscach chłodnych i przewiewnych. Z niektórych nasion np. **szczawi** i **bylic** można nie wytrząsać nasion lecz przechowywać wysuszone owocostany i w takiej postaci wyłożyć je w karmniku. Gromadzenie i przechowywanie owoców soczystych wymaga dokładnego wysuszenia, aby nieuległy zepsuciu w trakcie przechowywania. Szczególnej troski wymagają soczyste owoce **bzu czarnego, koralowego** lub **czeremchy amerykańskiej i pospolitej**. Pozyskuje się je w postaci całych owocostanów, a następnie suszy np. w piekarniku albo na blasze kuchennej przez 4 - 5 godzin w temperaturze około 60 stopni Celsjusza. Należy uważać, aby owoce nie przypaliły się, gdyż nie będą się nadawały na karmę dla ptaków. Czas suszenia można skrócić przez wstępne podsuszenie na słońcu. Jagody **bzów** i **czeremch** osmykuje się z owocostanów (baldachów i gron) dopiero po całkowitym ich wysuszeniu. Podobnie można suszyć inne owoce soczyste (pojedyncze i owocostany) takich roślin jak: **jarzęby** i **aronie** (temperatura suszenia - 40 stopni Celsjusza), **głogi** (temp. - 50 stopni), **berberysy** i **rokitnik zwyczajny** - 60 stopni, **jabłonie ozdobne** - 65, **różę** najpierw 35, a potem 50 stopni Celsjusza.

Duże owoce soczyste należy rozdrobnić przed suszeniem np. owoce **jabłoni ozdobnych, głogów** czy **róż**. Jest to korzystne nie tylko ze względu na szybkość suszenia, ale także ze względu na to, że mniejsze części owoców są chętniej i łatwiej zjadane przez ptaki.

6.CEL I ZASADY DOKARMIANIA PTAKÓW

Dokarmianie ptaków ma na celu ułatwienie ptakom przetrwania ciężkiego okresu jesienno- zimowego, gdy warunki życia ptaków się znacznie pogarszają z powodu zmniejszenia się zasobów pokarmu, krótkich dni, nasilania się różnego rodzaju opadów atmosferycznych. Krótki dzień nie zawsze wystarcza na zdobycie odpowiedniej ilości pokarmu, niezbędnej do przetrwania długiej i zimnej nocy. Ponadto pokarm często staje się niedostępny dla ptaków wskutek śniegu, sadzi i szronu. Argumentem przemawiającym za dokarmianiem ptaków jest także to, że ludzie tak bardzo zmienili środowisko naturalne, że dokarmianie ptaków stało się niezbędne.

Dzięki dokarmianiu osiadłe ptaki ogrodów w jak najmniej uszczuplonym składzie mają szansę przetrwać do wiosny. Dokarmianie pomoże również przeżyć niesprzyjający okres jesienno - zimowy ptakom zalatującym do ogrodów w tej porze roku i zachęci część z nich do pozostania w ogrodach na dłużej. Karmiąc ptaki trzeba spełnić kilka warunków, aby dokarmianie było skuteczne:

1. rozpocząć dokarmianie na tyle wcześnie, aby ptaki odnalazły karmę i przyzwyczyły się do niej przed nastaniem srogiej zimy - zwykle jest to początek listopada
- 2.raz rozpoczętego dokarmiania nie wolno przerywać. Ptaki dokarmiane są mniej samodzielne od tych, które nie

- liczą na pomoc człowieka. Dlatego też lepiej jest w ogóle nie dokarmiać niż czynić to źle
3. dokarmianie można zakończyć wiosną, pod koniec kwietnia
Wiosna i przedwiosnie są dla ptaków bardzo trudnym okresem, ponieważ zasoby pokarmowe są na wyczerpaniu, często też ptaki nie mają wewnętrznych zapasów w tkance tłuszczowej
 4. podstawę jesienno- zimowej karmy powinny stanowić składniki wysokokaloryczne - tłuszcz zwierzęcy, nasiona oleiste oraz nasiona zbóż i owoce dziko rosnące. Karma musi być stale i w nadmiarze wykładana w karmniku
 5. dokarmiając ptaki niewolno wykladać solonych produktów zwłaszcza solonej słoniny i mięsa, gdyż skazałobyśmy na męczarnie ptaki. Również pieczywo używamy jedynie jako dodatek, a nie karmę główną, ponieważ pieczywo kwaśnieje w przewodzie pokarmowym ptaków powodując jego choroby. Jedynie wróble mogą się nim objadać bez przeszkód.
- Dokarmianie ptaków mogą się podejmować tylko Ci użytkownicy ogrodów, którzy sprostają tym zasadom. Duża liczba ptaków w ogrodzie w okresie jesienno- zimowym jest bardzo korzystna. Mimo stałego dokarmiania ptaki nie przestają samodzielnie poszukiwać pokarmu. W sprzyjających warunkach pogodowych ptaki starają się same wyżywić, zjadając ukryte owady, ich jaja i poczwarki oraz nasiona chwastów i owoce krzewów i drzew. Do karmnika przylatują wtedy zwykle dwa razy dziennie, rano i pod wieczór. Gdy gwałtownie pogorszy się pogoda poprzez opady śniegu, gęste mgły, ulewne deszcze, szron, sadź, wtedy ptaki całymi dniami trzymają się karmników i często w nich żerują. Takie warunki utrudniają lub uniemożliwiają ptakom samodzielne zdobycie pokarmu. W tych krytycznych okresach karmniki najlepiej spełniają swoją rolę, niejednokrotnie ratując ptakom życie.

7. SPOSÓB WYŁOŻENIA KARMY

Najlepiej karmę dla ptaków wykladać nie tylko w karmniku właściwym, ale też w celu zwabienia niektórych gatunków ptaków wykladać ją należy na odśnieżonej i oczyszczonej ziemi pod średnimi drzewami lub rozłożystymi krzakami. Można nawet urządzić punkt dokarmiania ziarnojadów pól oraz miękkojadów w postaci daszka wspartego na czterech palikach. Całość przypomina nieco krzywy, mały stolik. Stanowi go deska o wymiarach 100x 100 cm zamocowana (przybita lub przykręcona) na palikach o długości 50 cm z przodu i 20 cm z tyłu. Jeśli w odpowiedniej stronie wetknijemy w ziemię gałęzie świerkowe to będą one chroniły pokarm przed wiatrem i nawiewaniem śniegu. Pozostałe boki tego karmnika powinny pozostać nieosłonięte, aby ptaki nie mogły być zaskoczone przez skradającego się kota. Pokarm kładzie się bezpośrednio na ziemi. W takim karmniku naziemnym lub na gołej oczyszczonej z śniegu i liści ziemi wykładamy karmę odpowiednią dla różnych gatunków np.: owies, słonecznik, rzepak, winogrona granatowe krajowe, jabłka, płatki owsiane zwykle, rzepik, proso i inne.

Karmniki zaczynamy wystawiać na przełomie października i listopada, a karmę w nim wykładamy najczęściej pierwszego listopada, zaś kończymy dokarmiać albo w końcu kwietnia albo w połowie maja. Należy zgromadzić karmę odpowiednio urozmaiconą, często bardzo specyficznych rodzajów i podawać ją w taki sposób, aby każdy gatunek przylatujący do karmnika mógł z niej korzystać. Należy zdawać sobie sprawę z tego, że niektóre gatunki ptaków będą żerowały w karmnikach niemal natychmiast po wyłożeniu w nich karmy, inne zaś trzeba będzie do karmników przyzwyczajać i zanęcać, wykładając w nich karmę szczególnie atrakcyjną oraz rozkładając przez pewien czas karmę w sąsiedztwie karmników. Dlatego najlepiej wykladać dwie mieszanki nasion i owoców; pierwszą składającą się z nasion i owoców drogiej i trudno dostępnych wykładaną w małych ilościach oraz drugą wykładaną w dużych ilościach, składającą się z nasion i owoców tanich i łatwo dostępnych. Wykładania karmy poza karmnik właściwy nie wymagają: sikory, dzięcioły, kowalik, wróble, sierpówki. Natomiast wykładania karmy poza karmnik właściwy wymagają szczególnie: trznadel, bażant, kwiczoł, drożdżik, potrzuszcz, a częściowo też zięba. Poza tym istnieje cały szereg ptaków kręcących się wokół karmnika, które potrzebują udogodnień w celu dostania się do karmnika właściwego. Należą tu: mazurek, kos, dzwonec, zięba, jer, czyżyk, grubodziób, pokrzywnica, rudzik, sójka, sroka, szpak, kulczyk, makolągwa, gil i pelzacz. Dokarmiając pospolite i niezbyt wybredne gatunki ptaków takie jak: wróble, mazurki, gołębie miejskie, kawki, gawrony czy sroki i sierpówki można wykladać moczony w wodzie biały chleb i różne odpady kuchenne nadające się dla tych ptaków, pod warunkiem, że będą świeże i niesolone. Również dokarmianie sikor i dzięciołów nie sprawi wielu kłopotów. Sikory i dzięcioły chętnie przylatują do kawałków słoniny, skórek słoniny z resztkami tłuszczu, gotowanych kości z kawałkiem mięsa, które zawiesza się na słupku karmnika, na gałęzi, na drucie, albo za oknem na gwoździu. Sikory, dzięcioły i kowalik lubią zjadać grudki smalcu i łożu, które umieszcza się bezpośrednio w karmniku. Chcąc jednak dokarmiać te i inne gatunki ptaków karmą bardzo zbliżoną do pokarmu naturalnego zarówno pod względem składu, jak i wartości odżywczych trzeba ponieść większy trud. Na przykład ptaki z rodziny łuszczaków takie jak dzwonec, zięba, jer, grubodziób, gil, czyżyk, makolągwa i kulczyk karmi się wykładając w karmniku nasiona oleiste jak: słonecznik, rzepak, rzepik, konopie i dynię oleistą. Ziarna te wykładamy w dwóch miejscach:

1. w karmniku właściwym naziemnym
2. w karmniku naziemnym lub na oczyszczonej z liści i śniegu

powierzchni

W przypadku drugim karmę wysypujemy tam w większych ilościach po spadnięciu śniegu i występowaniu mrozu. Po okresie 3 tygodni od momentu przylotu określonych ptaków pod średnie drzewo lub rozłożysty krzak przenosi się ptaki do karmnika właściwego lub na dno balkonu, o ile pozwala na to konstrukcja barierki balkonu (tzn. ptaki mogą bez problemów przeskakiwać przez jej elementy na dno balkonu). Najczęściej przenosi się ptaki, wtedy gdy są stworzone naturalne warunki np. w nocy spadł śnieg i zasypał resztki karmy tam wysypanej. Słonecznik pod średnie drzewo i rozłożysty krzak wykładamy w ilości 1 kg dziennie, zaś rzepak lub rzepik w ilości 30 dag dziennie rozproszone w dużej ilości. Powoli stopniowo przez okres 3 tygodni zmniejszamy ilość wykładanego słonecznika do 15 dag, zaś rzepiku lub rzepaku wykładamy dalej 20 - 30 dag dziennie. Takiego karmienia wymaga szczególnie zięba i jer.

Ptaki polne jak trznadłe, potrzaszce, bażanty, a przy okazji także mazurki karmimy 1 kg owsa dziennie, który wykładamy pod średnie drzewo lub rozłożysty krzak, tylko po spadnięciu śniegu i występowaniu mrozu. Później stopniowo przez okres 3 - 4 tygodni zmniejszamy ilość wykładanego owsa do 20 - 25 dag dziennie, jednak przenieść np. trznadłe na dno balkonu jest niezwykle trudno, a bażancie to już nie ma mowy, który zresztą zjada proso.

Dla miękkojadów wykładamy winogrona granatowe krajowe, jabłka, płatki owsiane, bądź w karmniku naziemnym lub oczyszczonej powierzchni albo w karmniku właściwym naziemnym. Dobra jest też mieszanka dla miękkojadów. Otrzymujemy ją podgrzewając jedną część wagową łożu wołowego lub słoniny ważonej przed ogrzaniem i dodajemy jedną część wagową otrąb pszennych lub płatków owsianych (albo obu tych komponentów zmieszanych w stosunku 1:1) to otrzymamy brejową masę. Dodatek odrobiny oleju sałatkowego sprawi, że mieszanka po zastygnięciu nie będzie zbyt twarda i krucha nawet przy najsilniejszych mrozach. Jeszcze nie zastygniętą mieszankę tłuszczu i otrąb pszennych wlewamy do jakiegoś naczynia, a następnie wykładamy w karmniku. Winogrona przywiązujemy do barierki balkonu, gałęzi przytwierdzonej poziomo do barierki balkonu, słupka karmnika w postaci całych kiści. Jabłka wykładamy w różnej postaci: obierki, ogryzki, pokrojone w kosteczki, zgniółki; wykładamy na dnie balkonu, na oczyszczonych powierzchniach z liści i śniegu pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami. Płatki owsiane zwykle i inne płatki wykładamy na sporej powierzchni pod średnimi drzewami, rozłożystymi krzakami, na tackach na dnie balkonu lub bezpośrednio w karmniku właściwym. W przypadku wykładanego bzu czarnego, jarzębiny i innych suszonych owoców nie należy wykladać ich większych ilości, gdyż w przewodzie pokarmowym ptaków powiększają swoje rozmiary powodując pęcznienie wola i żołądka. Jeżeli natomiast musimy je wykladać w większych ilościach to wskazane jest, aby przed wyłożeniem w karmniku moczyć je w wodzie.

Dla sikor, dzięciołów, kowalików, a także sójek wykładamy słoninę, która wisi na haku na jednym ze słupków karmnika bądź jest przytwierdzona do tego słupka za pomocą drucików lub sznurka. Wymienione ptaki zjadają też wyłożony w rogu karmnika smalec, a także powieszony w siatce po mandarynkach lub szynce na świętach orzechy włoskie przepołowione na pół i przywiązane do barierki balkonu lub słupka karmnika. Słoninę wisi dopóki się nie skończy i wtedy dajemy nową przeważnie po 5- 7 dniach, smalec po 3 - 6 dniach, zaś orzechy włoskie co najmniej co drugi dzień.

Dla ptaków wszystkożernych można wykladać oprócz wyżej wymienionych karm, także kaszę jęczmienną, gryczaną lub ryż. Uzupełnieniem wykładanych w karmniku karm będzie jarzębina lubiana przez kwiczoły, gile, jera, drożdżika.

Karmę dla ptaków wyklada się przeważnie dwa razy dziennie, a więc pierwszy raz przed świtem lub po zmierzchu poprzedniego dnia oraz drugi raz około godz. 14. Można wykladać karmę jeszcze trzeci raz między godziną 9, a 10. Początkujący obserwator powinien wykladać pokarm poza karmnik właściwy, a więc pod drzewo, większy krzak w celu szybszego zwabienia danego gatunku ptaka. Pokarm dla większości ptaków szlachetnych wyklada się po opadach śniegu w większych ilościach pod drzewo lub krzak np. 1 kg słonecznika i owsa oraz 30 dag rzepaku lub rzepiku. Po okresie dokarmiania w wyżej wymienionych miejscach od momentu, kiedy ptaki przylecą (14 - 21 dni) po kolejnych opadach śniegu nie odśnieżamy (nie odsłaniamy) miejsca w którym wykładaliśmy pokarm do tej pory tylko obsypujemy gęsto karmnik pokarmem zdatnym do jedzenia dla danego gatunku.

Na koniec tych rozważań zostaje do poruszenia jeszcze jedna sprawa jakim jest sprzątanie karmnika. Używana do sprzątania wrząca woda powinna być czysta, bez jakichkolwiek dodatków chemicznych. W brudnych karmnikach mogą nagromadzić się niebezpieczne dla ptaków mikroorganizmy. Karmnik po zakończonym sezonie dokarmiania należy szczególnie dokładnie posprzątać i wyparzyć wrzątkiem z dodatkiem preparatu dezynfekcyjnego (do nabycia w aptece). Ponieważ niektóre choroby mogą być przenoszone także na ludzi czyszczenie należy przeprowadzać w gumowych rękawiczkach. Choroby infekcyjne ptaków zdarzają się podczas lekkich zim.

8.OJBAŚNIENIA I SKRÓTY

Odnośnie częstotliwości przylotu ptaków do karmnika wprowadziłem własny system oznaczeń. Gatunek pojawiający się w karmniku:

- 1.wyjątkowo - stwierdzony przeze mnie w ciągu jednej zimy
- 2.sporadycznie - stwierdzony w ciągu dwóch okresów dokarmiania
- 3.bardzo rzadko- stwierdzony w ciągu trzech zim
- 4.rzadko - stwierdzony podczas 4 lub 5 okresów dokarmiania
- 5.dość często - odnotowany podczas 6 - 8 zim
- 6.często - stwierdzony przeze mnie w ciągu 9 - 12 zim
- 7.bardzo często - stwierdzony przeze mnie w ciągu 13 - 15 okresów dokarmiania
- 8.nagminnie - stwierdzony przeze mnie w ciągu wszystkich 16 okresów dokarmiania

Wszystkie ptaki zostały tutaj omówione w kolejności od najczęściej przylatujących do karmnika do tych najrzadziej korzystających z dokarmiania. Poszczególne karmy w tabelkach zostały wymienione w następującej kolejności : 1.tłuszcze, 2.nasiona oleiste, 3.kasze i pszenica, 4.dosyć nietypowe karmy,5.drobne nasiona oleiste, 6.pokarm dla miękkojadów, 7.owoce i jagody, 8.ziarna rosnące w kłosie, 9.mieszanki.

TABELA 1 UKAZUJĄCA PODSTAWOWE, NAJTAŃSZE I NAJŁATWIEJ DOSTĘPNE KARMY PRZEZNACZONE DO DOKARMIANIA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW PTAKÓW

<i>Rodzaj karmy</i>	<i>Karma zwabiająca dla</i>	<i>Najczęściej jednak zjadana przez</i>	<i>Bardzo rzadko pojawiają się</i>
1.Słonina	Bogatka, modraszka, dzięcioł duży, szarytka, przy dużych karmnikach sroka, sójka, kawka, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy	Bogatka, modraszka, dzięcioł duży, mazurek i wróbel też zjadają słoninę przytwierdzoną do słupka karmnika, gawron - niepożądany	Dzięcioł średni, kowalik, dzięcioł zielonosiwy, szpak
2.Słonecznik	Zięba, szarytka, jer, kowalik, poza tym istnieje cały szereg gatunków dla których wykładanie słonecznika jest nieopłacalne, są nimi ptaki wymienione obok	Bogatka, wróbel, mazurek, modraszka, dzwonec, sierpówka, szarytka, gawron (bardzo niepożądany- stosuje się specjalne zabezpieczenia przed nim w razie potrzeby	Grubodziób, czyżyk, gil, a przy bardzo drobnych ziarnach również makolągwa
3.Kasza jęczmienna (średnia, pęczak, gruba)	Wróbel domowy, sierpówka, sroka, sójka mazurek, kawka	Wróbel domowy, sierpówka, gawron	Bogatka, kowalik, a pęczak (grubą odmianę tej kaszy) zjada kos, wyjątkowo też przy średniej lub grubej kaszy pojawia się dzwonec, a przy drobnej pęczak
4.Okruchy pieczywa (nie zalecane)	Wróbel domowy, bogatka, modraszka, sierpówka, mazurek, sroka, sójka, kowalik, kawka	Wróbel domowy, bogatka, sierpówka, gawron (patrz uwagi przy słoneczniku)	Dzięcioł duży, kowalik, kos, mazurek, rudzik, dzięcioł zielony
5.Rzepak	Dzwonec, jer, sierpówka, w drugiej połowie zimy zięba, zaś wiosną kulczyk	Dzwonec, sierpówka, zięba, wiosną kulczyk	Jer i czyżyk, prawdopodobnie też makolągwa i pokrzywnica, ponieważ zjadają podobny rzepik
6.Płatki owsiane zwykle	rudzik	Wróbel domowy, bogatka, sierpówka, modraszka, sroka	Kos i prawdopodobnie inne miękkojady
7.Jabłka (obierki, ogryzki, pokrojone)	Kos i kwiczoł	Kos i kwiczoł	Modraszka, szpak, jemioluska, prawdopodobnie także gil
8.Owies	Trznadel i potrzyszcz	Wróbel, mazurek, bogatka, sierpówka	Szarytka, kawka i potrzyszcz

Niektóre z wymienionych karm, a więc: słonecznik, słonina, rzepak, owies, płatki owsiane i może jeszcze jabłka należą do najważniejszych, najlepszych i najwydajniejszych karm dla ptaków, które są wyszczególnione w tabeli 2

TABELA 2 UKAZUJĄCA NAJWAŻNIEJSZE, NAJLEPSZE I NAJWYDAJNIEJSZE KARMY PRZYDATNE PRZY DOKARMIANIU PTAKÓW

<i>Rodzaj karmy</i>	<i>Karma zwabiająca dla</i>	<i>Najczęściej jednak zjadana przez</i>	<i>Bardzo rzadko pojawiają się</i>
1.Smalec	Bogatka, modraszka, dzięcioł duży, kowalik, szarytka, przy dużym i wysokim karmniku: sójka, sroka; dzięcioł średni	Bogatka, modraszka, dzięcioł duży, mazurek, wróbel, gawron (bardzo niepożądany, stosuje się zabezpieczenia)	Dzięcioł średni, kawka, sikora sosnowka, rudzik, można też przyzwyczaić do jedzenia smalcu ziębę
2.Konopie	Jer, zięba, gil, grubodziób, a częściowo dzwonec	Bogatka, modraszka, wróbel, mazurek, dzwonec, szarytka, sierpówka oraz niepożądany gawron	Kowalik, gil, grubodziób

<i>Rodzaj karmy</i>	<i>Karma zwabiająca dla</i>	<i>Najczęściej jednak zjadana przez</i>	<i>Bardzo rzadko pojawiają się</i>
3.Kasza gryczana	Sójka, szarytka	Wróbel, mazurek, bogatka, sierpówka, modraszka, sroka oraz niepożądany gawron	Kawka
4.Orzechy włoskie - połówki	Sójka, kowalik, dzięcioł duży, szarytka, dzięcioł średni	Bogatka, modraszka, mazurek, dzięcioł duży, kowalik, wróbel oraz niepożądany gawron	Szarytka, dzięcioł średni
5.Rzepik	Dzwoniec, jer, w drugiej połowie zimy zięba, zaś wiosną kulczyk i makolągwa	Dzwoniec, sierpówka, zięba, wiosną kulczyk	Jer, makolągwa, pokrzywnica, a wyjątkowo czyżyk i rudzik
6.Winogrona granatowe krajowe	Kos, kwiczoł, rudzik, dzięcioł zielony, szpak, dzięcioł zielonosiwy, drożdżik, dzięcioł średni	Kos i kwiczoł, nieco rzadziej rudzik	Dzięcioły : zielony, zielonosiwy, średni; a także szpak i drożdżik
7.Jarzębina	Kwiczoł	Kwiczoł	Kos, jer, gil, jemioluska, drożdżik
8.Proso	Bażant (z uwagi na swoje rozmiary zwabia się go pod grupę krzaków), zięba	Mazurek, wróbel, sierpówka oraz gawron przy większych ilościach	Sójka, zięba i bażant
9.Mieszanka dla kanarka	Mazurek, wróbel, dzwoniec, jer, rudzik, w drugiej połowie zimy zięba, a wiosną kulczyk i makolągwa	Mazurek, wróbel, bogatka, modraszka, dzwoniec, sierpówka	Jer, zięba, kulczyk, makolągwa, sójka, rudzik, pokrzywnica, czyżyk

TABELA 3 UKAZUJĄCA UZUPEŁNIAJĄCE, ZASTĘPCZE I POBOCZNE KARMY, KTÓRYMI MOŻNA DOKARMIĆ NASTĘPUJĄCE PTAKI

<i>Rodzaj karmy</i>	<i>Karma zwabiają dla</i>	<i>Najczęściej jednak zjadana przez</i>	<i>Bardzo rzadko pojawiają się</i>
1.Margaryna	Bogatka, modraszka, szarytka	Bogatka, modraszka, mazurek	Szarytka, wróbel domowy, kos
2.Dynia obłuszczone	Inne Źródła podają : dzwońca (pokruszone), gila, grubodzioba	Bogatka, wróbel domowy	
3.Pszenica	Wróbel domowy, sierpówka, sójka	Wróbel, rzadziej mazurek, sójka, sroka i niepożądany gawron	Kawka, niewykluczone że zjada ją także trznadel
4.Pestki wiśni czereśni i śliwek	Grubodziób	Grubodziób	
5.Mak	Źródła podają : pokrzywnicę	Mazurek, wróbel domowy	Prawdopodobnie makolągwa
6.Len	Rudzik (bardzo rzadko)	Mazurek, wróbel domowy	Sierpówka, rudzik i zięba
7.Czarny bez suszony	Kos	Kos	Szpak
8.Trawy łąkowe	Potrzeszcz	Mazurek, wróbel domowy	Potrzeszcz
9.Mieszanka dla papug	Trznadel, potrzeszcz, rudzik (pojawiają się wyjątkowo z uwagi na małą zawartość	Wróbel, mazurek, bogatka, modraszka, sierpówka	Zięba, sójka, trznadel, bażant, dzwoniec, potrzeszcz i rudzik oraz niepożądany gawron

<i>Rodzaj karmy</i>	<i>Karma zwabiają dla</i>	<i>Najczęściej jednak zjadana przez</i>	<i>Bardzo rzadko pojawiają się</i>
	ziaren, którymi się żywią)		oraz niepożądany gawron
10.Kanar	Sierpówka	Mazurek i wróbel domowy	Zięba, gawron
11.Kukurydza	Jer, sójka, sierpówka, sroka	Gawron	Jer
12.Nasiona brzozy (szyszeczki)	źródła podają : czyżyka, czeczotkę i jera	Według innych Źródeł: modraszka	Czyżyk, jer i czeczotka

Oprócz tego warto jeszcze wymienić takie karmy jak: łój wołowy, barani lub koński, otręby pszenne, mięso mielone niesolone, jałowiec, głóg, tarninę, dziką różę, lucernę, wykę, ciasta i ciasteczka, jęczmień oraz nasiona prosowate, o których dowiedzie się więcej przy omawianiu poszczególnych gatunków ptaków.

II. PRZEGLĄD PTAKÓW STWIERDZONYCH PRZY KARMNIKU

SIKORA BOGATKA

Karma:

Słonina - podstawowa, najtańsza i wydajna karma przeznaczona do przywabienia i dokarmiania bogatki. Szczególnie polecana z przeznaczeniem dla bogatki.

Smalec - podstawowa, tania i bardzo wydajna karma przeznaczona do zwabienia i dokarmiania bogatki. Chętniej jest zjadany przez bogatki niż słonina i ptak ten mając do wyboru słoninę i smalec wybiera smalec. Jednak smalec wystarcza na krócej bogatom niż słonina, w związku z czym potrzebne są dodatkowe nakłady finansowe co przy bogatce jest nieopłacalne.

Słonecznik - podstawowa, dość droga i bardzo wydajna karma z przeznaczeniem do zwabienia i dokarmiania bogatki. Ptak ten mając do wyboru smalec, słoninę i słonecznik wybiera słonecznik. Jednak z uwagi na to, że słonecznik szybko znika z karmnika rzadko stosowany z przeznaczeniem dla bogatki.

Orzechy włoskie przepołowione i powieszony w siatce po owocach cytrusowych (np. po mandarynkach) lub po szynce, którą kupujemy na święta - bardzo droga i najwydajniejsza (dająca najlepszy efekt zwabienia) karma przeznaczona do przywabienia i dokarmiania bogatki. Ptak ten mając do wyboru: słoninę, smalec, słonecznik i orzechy włoskie wybiera orzechy. Wykładanie jednak orzechów z myślą o bogatce nie ma sensu, gdyż są one bardzo drogie, a nawet gdy je mamy za darmo to lepiej jest dla bogatki wyłożyć taną słoninę, zaś orzechy zachować dla szlachetniejszych gatunków ptaków.

Konopie - bardzo droga i bardzo wydajna karma przeznaczona do przywabienia bogatki. Wykładanie bardzo drogich konopi codziennie dla bogatki nie ma sensu, gdyż ptak ten zadowala się taną słoniną.

Kawałki pieczywa - nic nie kosztująca karma dająca dostateczne rezultaty w codziennym dokarmianiu bogatki (karma podstawowa), nie co gorsze rezultaty daje w przywabieniu bogatki, jednak są to rezultaty wystarczające. Dobrze jest wyłożyć pieczywo posmarowane margaryną lub masłem.

Margaryna i masło - nie są to tak dobre karmy jak smalec czy słonina, jednak efekt przywabienia bogatki jest wystarczający.

Dynia obfuszczona - bardzo dobra karma służąca do zwabienia bogatki, jednak z uwagi na cenę (strasznie droga) stosowana wyjątkowo w karmniku.

Płatki owsiane lub jęczmienne - słabo się nadają jako karma zwabiająca dla bogatki. Częściej jest stosowana jako karma zwabiająca, zastępcza, czasami podstawowa.

Ciasta, ciasteczka i chrupki - dość często zjadane przez bogatkę.

Mięso siekane lub mielone niesolone - przydatne przy dokarmianiu bogatki.

Kasza jęczmienna, kasza gryczana, owies - karmy rzadko, okazjonalnie zjadane przez bogatkę.

Mieszanka dla kanarka oraz mieszanka dla papug - zjada z nich śladowe ilości wymienionych wyżej nasion: konopi i płatków owsianych (mieszanka dla kanarka), słonecznik i owies (mieszanka dla papug).

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla bogatki wykładamy w karmniku właściwym (smalec, margarynę, masło, słonecznik, konopie, dynię obfuszczoną, płatki owsiane lub jęczmienne, kawałki pieczywa, kasza gryczaną i jęczmienną, owies, mieszankę dla kanarka lub papug). Słoninę zaś (kawałek 20- 25 dag niesolony) wieszamy na haku na jednym ze słupków karmnika lub przytwierdzamy do słupka za pomocą drucików lub sznurków. Słoninę możemy wieszać też na sznurku lub drucie na gałęziach drzew lub wyłożyć w pojemnikach przytwierdzonych do dna karmnika rozstawionych po kątach karmnika albo w płytkich puszkach powieszonych wysoko w gałęziach drzew. To samo tyczy się także smalcu, margaryny i masła. Smalec kupiony w kostkach wykładamy bezpośrednio w karmniku właściwym w jego rogach. Możemy także oblepiać smalcem deskę, którą następnie wieszamy na gałęziach drzew. Bogatka też chętnie korzysta z butelek zamontowanych w karmniku spod których wysypują się nasiona np. drobnych ziaren słonecznika czy konopi. Bogatka korzysta także z karmników naziemnych, w których wyspane są nasiona słonecznika, konopi, owsa i dyni obfuszczonej. Korzysta również z pojemników zainstalowanych na barierce balkonu, w połowie barierki balkonu lub na dnie balkonu o ile pozwala na to konstrukcja elementów balkonu. W takich pojemnikach najczęściej wykładamy słonecznik i konopie. Orzechy włoskie przepołowione wykładamy w siatkach: po mandarynkach lub szynce po świętach. Siatki takie przywiązujemy bądź do barierki balkonu bądź słupka karmnika za pomocą sznurka przewleczonego przez dziurki tych siatek, a następnie zciśniętego i związanego.

Okres przylotu :

Bogatka jest regularnym nagminnym gościem karmników. Przylatuje od pierwszej dekady października na przepołowione orzechy włoskie, od drugiej dekady października na słonecznik, od trzeciej dekady października

na konopie i smalec, pierwszej dekady listopada na słoninę, drugiej dekady listopada na kawałki pieczywa, margarynę i masło, trzeciej dekady listopada do płatków owsianych, pierwszej dekady grudnia na owies i kaszę gryczaną. Do wymienionych karm przylatuje zarówno w okresie mrozu, zalegania pokrywy śnieżnej, szronu i szadzi, jak i pięknej pogody. Pojawia się do tygodnia od momentu wyłożenia karmy, ale przeważnie pojawia się już 2 lub 3 dnia po wyłożeniu karmy. Przyłot swój kończy pod koniec lutego na owies i kaszę gryczaną, w pierwszej dekadzie marca na kawałki pieczywa i płatki owsiane lub jęczmienne, drugiej dekadzie marca na margarynę i masło, trzeciej dekadzie marca na smalec, drugiej dekadzie kwietnia na słoninę i konopie, trzeciej dekadzie kwietnia na słonecznik i pierwszej dekadzie maja na orzechy włoskie. W karmniku przeważnie widuje się grupki dochodzące do 25 osobników. Bogatka została przeze mnie odnotowana w ciągu 16 zim czyli wszystkich w których było prowadzone dokarmianie.

Sposób zachowania:

Bogatka często wiesza się na słoninie wiszącej na haku na jednym z słupków karmnika lub przytwierdzonej do tego słupka za pomocą drucików lub sznurka. Wiesza się również na desce oblepionej smalcem i powieszona na gałęziach drzew. To samo tyczy się wiszącej na gałęziach drzew słoniny na której zawiesza także do góry nogami. Zawiesza się również na siatce z przepołowionymi orzechami. Jeżeli chodzi natomiast o słonecznik to bogatki porywają ziarno słonecznika z karmnika i uciekają z nim na pobliskie drzewa lub krzaki, gdzie następnie przytrzymując palcami nóg, rozbijają je rytmicznymi uderzeniami dzioba, wyjadając jego wnętrze. Po czym następnie łupki słonecznika opadają na ziemię, na których żerują inne szlachetne ptaki. To samo tyczy się też innych karm między innymi konopi, dyni obłuszczonej, kaszy gryczanej i owsa, a częściowo też kawałków pieczywa, ciast, ciasteczek i chrupiek. Bogatki w całości zjadają połykając następujące karmy: płatki owsiane lub jęczmienne oraz kaszę jęczmienną; zaś dziobią słoninę, smalec, margarynę, masło, przepołowione orzechy włoskie i mięso, częściowo też kawałki pieczywa i ciast. Bogatki też chętnie wyjadają słonecznik i konopie, które wysypują się z butelki na podłogę karmnika. Jeżeli w takiej butelce wypełnionej np. słonecznikiem nastąpi zator to bogatki odblokowują ją uderzając w plastikową butelkę rytmicznymi uderzeniami dzioba. Charakterystyczne jest zachowanie bogatek przy karmie. Bogatka chcąc odstraszyć drugą bogatkę unosi w jej kierunku skrzydła i energicznie nimi potrząsa. Bogatka na tyle pewna swej siły - nie mająca zamiaru ustąpić, unosi jedno skrzydło po tej stronie, gdzie znajduje się strasząca ją bogatka. Podsumowując bogatka jest ptakiem wybitnie łatwym w dokarmianiu i wszędobyłskim. Przy wyłożonej karmie pojawia się do tygodnia od momentu wyłożenia karmy.

WRÓBEL DOMOWY

Karma :

Właściwie wszystkożerny

Kawałki pieczywa - podstawowa, najtańsza i najbardziej opłacalna karma przeznaczona dla wróbla.

Kasza jęczmienna - podstawowa, tania i jedna z najbardziej opłacalnych przeznaczona do dokarmiania wróbla. Polecana przez mnie.

Pszenica - podstawowa, bardzo dobra karma do dokarmiania wróbla, bardzo tania, a zarazem najwydajniejsza (dająca najlepszy efekt zwabienia w tym przypadku wróbla).

Owies - podstawowa, bardzo tania i jedna z najbardziej opłacalnych karm z przeznaczeniem dla wróbla.

Słonecznik - karma, którą niestety zjada wróbel, przez co trzeba wyklądać duże jego ilości, aby inne szlachetne ptaki mogłyby się pożywić.

Konopie - podobnie jak słonecznik.

Słonina - karma, która gdy wisi na haku na słupku karmnika jest zjadana przez niego z brzegu karmnika w okresie mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej, jednak nie nadaje się jako karma zwabiająca dla wróbla.

Smalec - karma, gdy panuje niesprzyjająca pogoda (śnieg, mróz, pokrywa śnieżna) jest chętnie zjadana przez wróbla, jednak nie jako karma zwabiająca.

Proso - dobra karma dla wróbla.

Kasza gryczana - luksusowa karma dla wróbla. Jednak jej wykładanie z przeznaczeniem dla wróbla jest nieopłacalne.

Płatki zbożowe np. owsiane - dobra karma dla wróbla.

Kanar - bardzo dobra karma dla wróbla, jednak jej wykładanie z przeznaczeniem dla wróbla nie ma sensu.

Mieszanka dla kanarka - karma bardzo chętnie zjadana przez wróbla, jedynie z tej mieszanki nie zjada rzepiku

Mieszanka dla papug - karma, która bardzo chętnie zjada w całości.

Orzechy włoskie przepołowione - bardzo chętnie zjadane przez wróbla, jednak nie umie się zawieszać na orzechach tylko zjada go na tyle na ile pozwala sposób jego wyłożenia.

Len - dość dobra karma do dokarmiania wróbla.

Margaryna - dość dobra karma, zjadana przez wróbla w okresie silnych mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej jako karma uzupełniająca.

Mak - bardzo dobra karma dla wróbla, jednak z uwagi na cenę bardzo rzadko stosowana.

Ciasta, ciasteczka i chrupki - chętnie zjadane przez wróbla.

Mięso - czasami zjadane przez wróbla w okresie największych mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej.

Trawy łąkowe - dość często zjadane przez wróbla.

Sposób wyłożenia karmy:

Wszystkie wyżej wymienione karmy wykładamy w karmniku właściwym, gdyż wróbel nie wymaga wykładania ich poza karmnik właściwy. Słoninę wieszamy na haku karmnika lub przytwierdzamy do słupka karmnika za pomocą drucików lub sznurków. Wróbel w okresie mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej z brzegu karmnika chętnie ją dziobie. Smalec, margarynę i mięso wykładamy w rogach karmnika. Są bardzo chętnie zjadane przez wróbla, gdy panuje mróz i zalega pokrywa śnieżna. Orzechy włoskie przepołowione na pół i powieszony w siatce po szynce i po owocach np. mandarynkach wieszamy blisko słupka karmnika, skąd wróbel siedząc na brzegu karmnika chętnie ją dziobie. Karmiąc wróbla trzeba się liczyć z tym, że zostanie sporo śmieci - łupki zwłaszcza po takich ziarnach jak owies, słonecznik, kanar, proso i mieszanki: dla kanarka i papug.

Okres przylotu:

Właściwie do wyłożonej karmy przylatuje przez cały rok, może trochę mniej w okresie prawdziwej wiosny.

Kaszę jęczmienną, gryczaną, kawałki pieczywa, mak, ciasta, ciasteczka i chrupki - zjada przez okrągły rok.

Słonecznik i konopie zjada w okresie od początku listopada do połowy maja.

Orzechy włoskie, mieszankę dla kanarka, mieszankę dla papug, kanar, proso, płatki owsiane i jęczmienne zjada od pierwszej dekady listopada do pierwszej dekady maja.

Słoninę, smalec, margarynę, mięso oraz owies i len zjada od pierwszej dekady grudnia do trzeciej dekady lutego.

Sposób zachowania:

Wróbel jest bardzo towarzyskim ptakiem, tworzącym hałaśliwe stada do 20 osobników. Jest nagminnym gościem karmników. Odnotowany przez mnie w ciągu 16 okresów dokarmiania (zim). Szybko przyfruwa do wyłożonej karmy (do 10 dni) z krzaka lub drzewa jak i szybko, gdy zostanie przepłoszony odfruwa.

Podsumowując wróbel jest bardzo łatwym ptakiem w dokarmianiu.

GAWRON

Karma: wszystkożerny

Kawałki pieczywa (polecane), kasza jęczmienna, słonina, smalec, margaryna, mięso, owies, słonecznik, konopie, pszenica, kasza gryczana, jęczmień, kukurydza, orzechy włoskie, także wyka oraz skupione w większych ilościach proso, kanar i płatki zbożowe np. owsiane oraz mieszanki dla kanarka i papug. Zjada również odpady z naszego stołu np. marchew. Jedynie nie zjada rzepiku i rzepaku oraz wysypanych w małych ilościach mieszanki: dla kanarka i papug, prosa, kanaru, płatków zbożowych : owsianych i jęczmiennych.

Sposób wyłożenia karmy:

Dokarmianie gawrona nie sprawia jakichkolwiek kłopotów. Można dla niego karmę wyłożyć bezpośrednio pod drzewa na ziemię. Gawron jest jednak ptakiem niepożądanym w karmniku i specjalnie dobiera się odległość od dna karmnika do dachu, aby gawron nie przyleciał do karmnika.

Okres przylotu:

Gawron w pobliżu karmnika pojawia się od początku listopada do połowy marca, a nawet początków kwietnia. Gawron jest nagminnym gościem w pobliżu karmnika. Pojawia się w stadach przeważnie do 20, 25 osobników, głównie żeruje pod karmnikami. Przy wyłożonej karmie pojawia się do kilku godzin od momentu wyłożenia. Odnotowany przeze mnie w pobliżu karmnika w ciągu 16 zim czyli wszystkich, w których było prowadzone dokarmianie.

Sposób zachowania:

Gawron z uwagi na swe rozmiary wyrzuca spod karmnika wszystkie inne ptaki. Jest wielkim nieszczęściem dla miłośnika ptaków jeżeli gawron zacznie przylatywać do karmnika i wszystko z niego wyżerać. Często pod karmnikiem dochodzi do swego rodzaju bójk między poszczególnymi osobnikami. Również wisząca na sznurku słonina nie stanowi dla gawrona przeszkody. Siada on na gałęzi na której wisi słonina, podciąga sznurek i wyjada miejsce na którym ona wisi i porywa cały kawałek odlatując z nim. Jeżeli gałązka jest zbyt cienka i nie może go utrzymać, wtedy doskakuje z dołu łapiąc słoninę dziobem, próbując ją zerwać ze sznurka, czasem mu się to udaje. Podsumowując gawron jest wybitnie łatwym ptakiem w dokarmianiu.

MODRASZKA (SIKORA MODRA)

Karma:

Słonina - podstawowa, najtańsza i najwydajniejsza karma służąca do dokarmiania tego ptaka. Szczególnie polecana przeze mnie.

Smalec - podstawowa, tania i jedna z najbardziej wydajnych karm służących do dokarmiania modraszki.

Słonecznik - podstawowa, dość droga i bardzo wydajna karma, jeżeli chodzi o efekt zwabienia modraszki. Jednak wykładanie tej karmy dla modraszki z reguły nie ma sensu. Można ją jedynie stosować w zastępstwie innych karm.

Konopie - bardzo dobre i wydajne, ale z uwagi na cenę bardzo rzadko stosowane. Wykładanie ich z myślą o sikorze modrej w ogóle nie ma sensu.

Orzechy włoskie przepełowione - bardzo dobra i jedna z najbardziej wydajnych karm z przeznaczeniem dla modraszki. Jednak nie jest opłacalne wykładanie orzechów z myślą o sikorze modrej.

Kawałki pieczywa - nic nie kosztująca karma dająca wystarczające rezultaty w przywabieniu modraszki.

Mieszanka dla kanarka, mieszanka dla papug - z mieszanek tych zjada tylko niektóre ziarna; z mieszanki dla kanarka konopie, z mieszanki dla papug słonecznik. Wykładanie tych mieszanek z myślą o sikorze modrej nie ma w ogóle sensu z uwagi na małą zawartość wymienionych wyżej nasion w tych mieszankach.

Kasza gryczana - stosowana raczej jako karma zastępcza dla sikory modrej.

Margaryna - dość dobra karma, może być jedną z podstawowych karm dla modraszki, ale raczej stosowana jest w zastępstwie słoniny lub smalcu.

Mięso mielone niesolone - karma zastępcza dla modraszki, czasami może być stosowana jako karma podstawowa.

Ciasta, ciasteczka i chrupki - karmy raczej często zjadane przez sikorę modrą, raczej stosowana jako karma uzupełniająca

Nasiona brzozy - inne Źródła podają: sikorę modrą

Dynia łuszczona (obluszczona) - podają ją Źródła

Sposób wyłożenia karmy:

Podobnie jak u bogatki. Karmę dla modraszki wykładamy w karmniku właściwym. Chodzi tu o takie karmy jak : słonecznik, konopie, kasza gryczana, kawałki pieczywa rozdrobnione lub w całości, ciasta, ciasteczka oraz chrupki, zaś smalec, margarynę i mięso wykładamy w rogach karmnika. Orzechy włoskie wieszamy w siatce np. po mandarynkach lub po szynce kupionej na święta. Słoninę wieszamy na haku na jednym ze słupków karmnika lub przywiązujemy do słupka za pomocą drucików lub sznurków. Możemy ją także wieszać na sznurku na gałęziach drzew. Wykładać ją możemy również podobnie jak smalec w płytkach puszek wiszących wysoko w gałęziach drzew. To samo tyczy się margaryny. Smalcem możemy oblepiać deskę i wieszać ją na gałęziach drzew. Słonecznik i konopie dla modraszki można wykładać w butelkach zamontowanych w karmniku. Korzysta także z wszelkich karmników naziemnych, pojemników umieszczonych na balkonie na różnej wysokości barierki balkonu o ile pozwala na to konstrukcja tych elementów.

Okres przylotu:

Okres przylotu do wyżej wymienionych karm jest podobny jak bogatki, z tym, że ptak ten wiosną dłużej trzyma się karmników, aniżeli bogatka. Przylatuje zarówno w okresie srogiej zimy jak i pięknej, słonecznej pogody. W karmniku przeważnie widuje się 2 lub 3 osobniki, a maksymalna ilość modraszek korzystających z wyłożonej karmy w moim karmniku na raz wynosiła 6 osobników. Modraszka przylatuje do karmnika do 10 dni od momentu wyłożenia karmy, począwszy od przełomu października i listopada. Przylot swój kończy gdzieś w połowie maja. Modraszka została przeze mnie odnotowana w ciągu 14 okresów dokarmiania (zim).

Sposób zachowania:

Modraszka często wiesza się na słoninie do góry nogami wyglądając wówczas jak szafirowy klejnocik. Wiesz się również na siatce z orzechami włoskimi. Z nasionami słonecznika postępuje podobnie jak bogatka, a więc porywa ziarno z karmnika, odlatuje na pobliskie drzewa i przytrzymując palcem energicznymi ruchami dzioba rozbija je odłupując łupkę. Podobnie czyni z konopiami. Ziarna te porywają z karmników właściwych, które są bądź wyłożone bezpośrednio na podłodze karmnika lub w butelkach spod których wysypują się ziarna. Mimo, że modraszka jest małym ptaszkiem potrafi odstraszyć od pokarmu takiego silnego ptaka jak bogatka. Lata odstraszając bogatki od pokarmu, czasem również wyplaszając je z gałęzi drzew na których wisi karmnik. Jednak, gdy jest więcej bogatek to one odstraszają sikorę modrą. Podobnie, a może nawet gorzej odstrasza inne modraszki. Modraszka jest przeganiana od pokarmu przez większość stołowników karmnika przede wszystkim przez wróble, mazurki i dzwońce. Podsumowując modraszka jest ptakiem bardzo łatwym w dokarmianiu i również wszechdobrym.

SIERPÓWKA

(SYNOGARLICA TURECKA)

Karma:

Kasza jęczmienna - podstawowa, jedna z najtańszych karm, dająca dobry efekt przywabienia sierpówki do karmnika. Można stosować zarówno kaszę drobną, średnią jak i pęczak (bardzo gruba odmiana kaszy) dla sierpówki. Szczególnie przeze mnie polecana do dokarmiania sierpówki.

Rzepak - podstawowa, najtańsza karma służąca do dokarmiania sierpówki, lecz nie polecam używania jej jako karmy zwabiającej, gdyż jest jeszcze słabo przeze mnie poznana.

Okrychy pieczywa, ciasta i ciasteczka - karmy lubiane przez sierpówkę, najtańsze i podstawowe, również przeze mnie polecane do dokarmiania sierpówki.

Pszenica - najtańsza karma dla sierpówki, dająca dobre rezultaty w przywabieniu jej do karmnika.

Owies - jedna z najtańszych karm, zjadana przez sierpówkę w okresie zalegania pokrywy śnieżnej i występowania mrozu.

Płatki zbożowe - zjadane przez sierpówkę głównie w okresie zimowym, dają dość dobre rezultaty w przywabieniu jej.

Rzepak - karma zjadana przez sierpówkę, głównie w okresie zalegania pokrywy śnieżnej i występowaniu mrozu, jednak nie polecam jej jako karmy zwabiającej.

Słonecznik, konopie, kasza gryczana, kanar - luksusowe karmy, których wykładania tylko dla sierpówki nie ma sensu, a które sierpówka lubi najbardziej.

Proso - dość tania karma dla sierpówki, jednak daje zaledwie wystarczające efekty przywabienia sierpówki.

Mieszanka dla kanarka, mieszanka dla papug - lubiane przez sierpówkę w okresie zimowym, jednak nie polecam ich jako karmy zwabiającej dla tego ptaka.

Len - daje raczej marne rezultaty w przywabieniu sierpówki.

Kukurydza - dość lubiana przez sierpówkę.

Jęczmień - raczej rzadko zjadany przez sierpówkę.

Wyka - prawdopodobnie zjadana przez nią

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla sierpówki wykładamy pod drzewami, większymi krzakami lub w karmnikach właściwych ulokowanych zarówno pod drzewami jak i na balkonach albo parapetach okiennych. Wykładamy ją w ilościach najmniej 20 dag dziennie rozłożone na 2 razy. Możemy karmę również wykładać na dno balkonu o ile pozwala na to konstrukcja elementów barierki.

Okres przylotu:

Sierpówka jest bardzo częstym i regularnym gościem karmników. Przylatuje przeważnie do dwóch tygodni od momentu wyłożenia karmy. Karmę dla sierpówki wykładamy od początków listopada do końca kwietnia. Sierpówka przylatuje zarówno w okresie surowej pogody: mróz, śnieg, pokrywa śnieżna; jak i pięknej oraz słonecznej. Przy wyłożonej karmie odnotowałem ją w ciągu 14 okresów dokarmiania.

Sposób zachowania:

Sierpówka zanim przyleci do karmnika siedzi długo na drzewie i obserwuje otoczenie. Dopiero po kilku lub kilkunastu minutach decyduje się przyfrunąć do wyłożonej karmy. Zwykle przy karmniku widzi się parę tych ptaków, a maksymalna liczba sierpówek w moim karmniku dochodziła do 6 osobników. Ptaki te bardzo się nie tolerują i jedna para odgania drugą parę często latając za nią i przepłaszając ją z okolicznych drzew. Sierpówka jest łatwym ptakiem w dokarmianiu. Jest to ptak na tyle duży, że przepędza wszystkie mniejsze ptaki z karmnika. Jednak z uwagi na swoje rozmiary jest mu ciężko dostać się do karmnika i często siada pod karmnikiem. Podsumowując sierpówka jest łatwym ptakiem w dokarmianiu.

MAZUREK

Karma:

Proso - podstawowa, jedna z najtańszych i najwydajniejsza karma służąca do zwabienia i dokarmiania tego ptaka. Polecana przeze mnie.

Kanar - wydajna, ale dość droga karma służąca do przywabienia jak i dokarmiania mazurek.

Owies - karma dająca wystarczający rezultat przywabienia jak i codziennego dokarmiania mazurek.

Kawałki pieczywa - podstawowa, najtańsza i dająca dobry wystarczający efekt przywabienia mazurek do karmnika.

Pszenica - tania i dobra karma służąca do zwabienia jak i dokarmiania mazurek.

Smalec - dość wydajna karma, nawet może być stosowana jako karma podstawowa, jednak nie należy jej używać jako karmy zwabiającej bo żaden mazurek przy tej karmie nie pojawi się.

Słonina - o ile jest umieszczona na słupku karmnika jest zjadana przez mazureki jako dodatek do nasion. Jeżeli słoninę przytwierdzimy do siatki ogrodzeniowej to mazureki będą wspinać się do słoniny wiszącej na siatce przez poszczególne oczka siatki. Nie należy jej jednak stosować jako karmy zwabiającej, gdyż efekt jest bardzo mizerny.

Słonecznik - karma, która niestety jest zjadana przez mazurek przez co inne szlachetne gatunki ptaków muszą na tym cierpieć.

Konopie - podobnie jak słonecznik.

Kasza jęczmienna - podstawowa, jedna z najtańszych i dość wydajna karma, jeżeli chodzi o przywabienie mazurek do karmnika.

Mieszanka dla kanarka - jedna z najbardziej wydajnych karm przeznaczonych do przywabienia jak i dokarmiania mazurek. Z tej mieszanki jedynie nie zjada rzepiku.

Mieszanka dla papug - podobnie jak przy mieszance dla kanarka, z tym, że jest zjadana w całości.

Kasza gryczana - bardzo dobra i wydajna karma przeznaczona do dokarmiania jak i przywabienia mazurek.

Orzechy włoskie przepołowione - gdy są powieszony w siatce w odpowiedni sposób są zjadane przez mazurek, a więc muszą być przywiązane blisko barierki balkonu lub słupka karmnika tak, aby mazurek mógł je dostać siedząc np. na brzegu karmnika. Jednak karmy tej nie stosuje się z przeznaczeniem dla mazurek.

Płatki owsiane lub jęczmienne - dobra karma służąca do dokarmiania mazurek, rzadziej stosowana jako karma zwabiająca.

Len - dość dobra karma do dokarmiania mazurek w okresie mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej, a nie wystarczająca jeżeli chodzi o zwabienie go do karmnika.

Mak - bardzo dobra karma dla mazurek, jednak z uwagi na cenę, bardzo rzadko stosowana.

Ciasta, ciasteczka i chrupki - rzadko zjadane przez mazurek jako karma zwabiająca, trochę częściej jako zastępcza.

Margaryna i masło - dość dobra karma, jednak nie należy jej używać jako karmy zwabiającej, a jedynie jako karmę dodatkową lub podstawową.

Mięso mielone niesolone - dość przydatna karma służąca do dokarmiania mazurek np. w zastępstwie smalcu lub słoniny.

Trawy łąkowe - dość lubiane przez mazurek.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla mazurek wykładamy bądź w karmniku właściwym naziemnym umieszczonym w ogrodzie lub na balkonie albo parapecie, bądź pod średnimi drzewami, rozłożystymi krzakami - bezpośrednio na oczyszczonej ziemi lub pod osłoną karmnika naziemnego. Słoninę niesoloną umieszczamy na słupku karmnika, gdzie mazureki siadają na brzegu karmnika i skubią ją. Smalec, margarynę, masło i mięso wykładamy w rogach karmnika. Kawałki pieczywa, ciasta i ciasteczka wydajemy w formie rozdrobnionej lub w całości, które mazureki delikatnie skubią. Orzechy włoskie wyłożone w siatce po mandarynkach lub po szynce przywiązujemy do barierki balkonu, gdzie od góry mazureki będą ją skubać. Mazureki niestety też zjadają słonecznik i konopie spod butelki ułożonej w karmniku, a spod której wysypują się nasiona.

Okres przylotu:

Mazurek przylatuje do karmnika zarówno w okresie srogiej zimy jak i ładnej pogody. Jest bardzo częstym i regularnym gościem karmników. Zaczyna przylatywać do wyłożonej karmy pod koniec października, a kończy w połowie maja. Zaczyna przylatywać od trzeciej dekady października na proso, kanar, mieszankę dla kanarka i mieszankę dla papug, od pierwszej dekady listopada na płatki owsiane lub jęczmienne, kaszę jęczmienną i gryczaną, konopie, słonecznik, od drugiej dekady listopada na słoninę, smalec, mak, kawałki pieczywa, orzechy włoskie, pszenicę, od trzeciej dekady listopada na margarynę, masło, ciasta, ciasteczka, chrupki, od pierwszej dekady grudnia na len, mięso i owies. Jest łatwym ptakiem w dokarmianiu. Przy karmniku widuje się grupy, nawet do 80 osobników. Odnotowany przeze mnie w ciągu 13 okresów dokarmiania. Przylot swój kończy: w trzeciej dekadzie lutego na owies, margarynę, masło i chrupki, w pierwszej dekadzie marca na len i mięso, w

drugiej dekadzie marca na kawałki pieczywa i smalec, w trzeciej dekadzie marca na ciasta, ciasteczka, mak i mieszankę dla papug, w drugiej dekadzie kwietnia na słoninę, mieszankę dla kanarka, kaszę jęczmienną, w trzeciej dekadzie kwietnia na konopie, słonecznik, kaszę gryczaną, płatki lub jęczmienne oraz pszenicę, w pierwszej dekadzie maja na proso, kanar i przepołowione orzechy włoskie, jeżeli pozwala na to sposób ich wyłożenia.

Sposób zachowania:

Mazurek jest bardzo towarzyskim ptakiem i występuje zimą w małych stadkach. Jest znacznie zręczniejszy i zwinniejszy od wróbla. Czasami siada od góry na słoninie, która jest przytwierdzona do słupka karmnika i dziobie ją. Podobnie zachowuje się na siatce z orzechami włoskimi. Jednak przylatując do karmy jest dość ostrożnym ptakiem. Przylatuje do karmnika do dwóch tygodni od momentu wyłożenia karmy.

DZIĘCIOŁ DUŻY

Karma :

Słonina - podstawowa, najwydajniejsza i najbardziej opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania tego dzięcioła. Szczególnie przeze mnie polecana.

Smalec - bardzo wydajna karma, ale z uwagi na to, że szybciej znika z karmnika niż słonina mniej opłacalna finansowo, ale może być karmą podstawową.

Orzechy włoskie - bardzo wydajna karma, ale raczej niestosowana z przeznaczeniem tylko dla tego dzięcioła.

Kawałki pieczywa - karma okazjonalnie zjadana przez tego dzięcioła.

Sposób wyłożenia karmy:

Słoninę nabijamy bądź na hak w karmniku, bądź za pomocą drucików lub sznurka montujemy na słupku. Możemy też wywieszać słoninę na sznurkach na gałęziach drzew, gdzie dzięcioł zawiesza się na niej. Jednak tego nie doradzam ze względu na grasujące gawrony czyhające na słoninę. Smalec wykładamy w rogu karmnika, możliwie najbliżej pnia drzewa, skąd dzięcioł będzie przylatywał do karmnika. Orzechy włoskie w całości lub przepołowione na pół wykładamy w siatce po owocach cytrusowych (np. mandarynkach) lub po szynce na święta w ilości 20 - 25 sztuk przywiązane do słupka w karmniku, bądź do barierki balkonu. Kawałki pieczywa wykładamy bezpośrednio w karmniku. Dbamy o to by dzięcioł miał zawsze pod dostatkiem pokarmu. Słoninę zmieniamy przeważnie co 5 - 7 dni, smalec 3 - 6 dni, orzechy włoskie co najmniej co 3 dni, zaś kawałki pieczywa wykładamy codziennie.

Okres przylotu :

Zaczyna przylatywać do karmnika od początków lub połowy listopada bez względu na pogodę. Nie należy jednak wyklądać smalcu czy słoniny przy jeszcze notowanych na początku listopada wysokich temperaturach (ok. 15 stopni Celsjusza). Przylatuje przez cały okres zimy do wiosny. Na smalcu do końca marca, na słoninie do końca kwietnia, a na orzechy do połowy maja i dłużej. Szczególnie często przylatuje gdy panują mrozy i zalega pokrywa śnieżna. Odnotowany przeze mnie podczas 12 zim. Podsumowując dzięcioł duży jest częstym gościem w karmniku.

Sposób zachowania:

Dzięcioł duży z uwagi na swoje rozmiary przepędza z karmnika inne mniejsze ptaki za wyjątkiem ptaków krukowatych i większych dzięciołów. Maksymalna ilość dzięciołów dużych stwierdzonych przeze mnie w okresie jednej zimy to 4 osobniki. Dzięcioł duży jest łatwy w dokarmianiu, często zawiesza się na słoninie lub orzechach albo jeszcze na desce z przyklejonym smalcem.

SZARYTKA (SIKORA UBOGA)

Karma:

Słonina - podstawowa, najtańsza karma dająca dobry efekt przywabienia szarytki do karmnika. Polecana.

Słonecznik - podstawowa, najlepsza i najwydajniejsza karma dla szarytki, dająca najlepszy efekt przywabienia jej do karmnika. Szczególnie polecany przeze mnie.

Smalec - dobra karma z przeznaczeniem dla szarytki, daje wystarczający efekt przywabienia jej do karmnika.

Orzechy włoskie przepołowione powieszony w siatce np. po mandarynce lub po szynce kupionej na święta - bardzo dobra karma dla szarytki, ale z uwagi na to, że inne ptaki tłoczą się przy powieszonych w siatce orzechach, z związku z czym szarytki z trudem dostają się do tej karmy co z kolei powoduje, że karma ta jest rzadko stosowana z przeznaczeniem dla szarytki.

Konopie - dobra karma dla szarytki, jednak z uwagi na cenę bardzo rzadko stosowana.

Kasza gryczana - dość dobra karma dla szarytki zjadana przez nią w okresie mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej. Nie należy jej jednak stosować jako karmy zwabiającej.

Owies - karma zjadana w okresie zalegania pokrywy śnieżnej i występowaniu mrozu. Nie należy jej jednak stosować jako karmy zwabiającej dla szarytki, a jedynie jako karmę uzupełniającą.

Margaryna - dosyć dobra karma, dająca jednak marny efekt przywabienia szarytki do karmnika, częściej stosowana jako karma zastępcza.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla szarytki wykładamy w karmniku właściwym naziemnym, możemy też dla lepszego jej zwabienia wykladać karmę bezpośrednio na ziemi lub karmniku naziemnym. Karmę, którą wykładamy w karmniku to słonecznik, konopie, kasza gryczana, owies, zaś w rogach karmnika smalec i margaryna, natomiast na haku na jednym ze słupków karmnika słonina. Możemy też, gdy nie mamy haku na słupku, przytwierdzać ją do słupka za pomocą dwóch drucików lub sznurków. Na słupku karmnika wieszamy także w siatce po mandarynkach lub po szynce kupionej na święta orzechy włoskie. Szarytka chętnie też korzysta z butelek zamontowanych w karmniku, skąd wysypują się ziarna słonecznika lub konopi. Do wyłożonego np. słonecznika w karmniku dostaje się przeważnie z tyłu karmnika, gdzie nie ma natłoku ptaków. Korzysta też, aczkolwiek rzadziej niż bogatka i modraszka z pojemników umiejscowionych na różnej wysokości bariery oraz na gałęziach drzew.

Okres przylotu:

Szarytka jest regularnym i częstym gościem karmników. Przylatuje do karmnika do 2 miesięcy od momentu wyłożenia karmy. Przylatuje przeważnie, gdy panuje niesprzyjająca pogoda : śnieg, mróz lub deszcz. Jej przylot ma przeważnie miejsce w końcu grudnia lub na przełomie grudnia i stycznia. Przylatuje przeważnie do drugiej dekady marca, później jest już odnotowywana rzadko. Przylatuje do karmników zwykle parą, a maksymalna liczba stwierdzonych przeze mnie szarytek przy karmniku na raz wynosiła 3 sztuki. Odnotowana przeze mnie w ciągu 12 okresów dokarmiania (zim).

Sposób zachowania :

Przylatuje do karmników parą i porywa w dziobie po kilka ziaren na raz np. słonecznika i odlatuje na pobliskie drzewa, gdzie podobnie jak bogatka i modraszka rozbija ziarna bardzo energicznymi ruchami dzioba, przytrzymując nasiono palcem nogi. Szarytka przylatuje do karmnika wówczas, gdy ptaki z niego odlatują czymś spłoszone. Podyktowane to jest rozmiarami szarytki, która boi się silniejszych od niej bogatek, modraszek, a także wróbli i mazurków. Nie wymaga wykładania karmy poza karmnik właściwy. Zawiesza się na słoninie i orzechach włoskich powieszonych w siatce. Jest ptakiem dość łatwym w dokarmianiu. Szarytki regularnie dokarmiane często witają ludzi, którzy wysypują jej nasiona np. słonecznik, przyfruwając do karmnika jako pierwszy ptak - nie bojąc się ludzi, którzy stoją przy karmniku.

SROKA

Karma:

Słonina - podstawowa, najtańsza i dająca najlepszy efekt przywabienia sroki do dużego karmnika (wysokość w najwyższym punkcie od podłogi do dachu wynosi 27 cm).

Smalec - podstawowa, tania karma, dająca dobry efekt przywabienia sroki do karmnika.

Kasza jęczmienna - dobra karma służąca do przywabienia jak i codziennego dokarmiania sroki.

Kawałki pieczywa - dość dobra karma do dokarmiania sroki.

Pszenica - dobra karma do dokarmiania sroki.

Kukurydza - dość dobra karma z przeznaczeniem dla sroki.

Kasza gryczana - luksusowa karma, dająca bardzo dobry efekt przywabienia sroki.

Mięso - lubiane przez srokę

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla sroki wykładamy bądź bezpośrednio na oczyszczonej ziemi, bądź w dużych karmnikach naziemnych lub naziemnych. Wykładając karmę w karmniku naziemnym powieszonym na drzewie lub ustawionym na balkonie trzeba pamiętać o tym, aby karmę dla sroki wykladać jak najbliżej skraju karmnika i w miejscu gdzie odległość od podłogi do dachu karmnika jest największa. Smalec wykładamy w rogach karmnika, zaś słoninę przytwierdzamy do słupka karmnika np. wieszając na haku lub oplatając słupek karmnika dwoma drucikami lub sznurkami.

Okres przylotu:

Sroka jest częstym gościem przy dużych karmnikach (w najwyższym punkcie karmnik musi mieć odległość od podłogi do dachu 27 cm). Najczęściej pojawia się w grudniu, chociaż może się pojawiać już w drugiej połowie listopada. Do karmnika zwykle przylatuje pojedynczo lub parą, ale liczba osobników korzystających z mego karmnika dochodziła do 6 osobników. Przylot swój kończy w końcu lutego, niekiedy tylko przylatuje dłużej. Odnotowana podczas 12 zim.

Sposób zachowania:

Sroka ma bardzo dobry wzrok i gdy ktoś się zbliży do okna, skąd widać karmnik szybko odlatuje. Przylatuje do karmnika nie zastanawiając się długo nad przylotem i przylatuje do karmników ulokowanych np. na balkonie. Skubie ze słupka słoninę, zjada smalec wyłożony w rogach karmnika. Niekiedy powoduje straty w karmniku porywając niedojedzoną całkowicie słoninę lub smalec. Ogólnie jest to ptak, którego obecność w karmniku można tolerować o przeciętnym stopniu trudności w dokarmianiu.

KAWKA

Karma :

Smalec - podstawowa, jedna z najtańszych i najbardziej opłacalnych karm dla kawki. Daje bardzo dobry efekt przywabienia jej do karmnika.

Słonina - podstawowa, najtańsza, dająca dobry efekt przywabienia kawki do karmnika.

Kawałki pieczywa - dobra karma z przeznaczeniem dla kawki.

Kasza jęczmienna - dobra i w miarę tania karma służąca do dokarmiania kawki.

Kasza gryczana - luksusowa karma dla kawki, dająca bardzo dobry rezultat zwabienia jej do karmnika.

Pszenica - dość dobra karma, dająca wystarczający efekt zwabienia kawki.

Owies - dość dobra karma, dająca jednak słaby efekt przywabienia kawki do karmnika.

Kukurydza - karma dająca nie najlepszy efekt zwabienia kawki.

Mięso - lubiane przez kawkę

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla kawki wykładamy na oczyszczonej ziemi pod drzewami, rzadziej pod większymi krzakami. Wykładamy więc: kaszę gryczaną, jęczmienną, kawałki pieczywa, pszenicę lub owies. Czasem przy dużych karmnikach dostaje się do ich wnętrza, gdzie wyjada smalec i słoninę. Jej obecność można jednak z trudem tolerować, o ile nie ściągnie do karmnika gawronów. Smalec wykładamy w rogu karmnika, zaś słoninę wieszamy na haku na jednym ze słupków karmnika. Możemy ją też przytwierdzać do słupka karmnika za pomocą drucików lub sznureczków. Sypką karmę i kawałki pieczywa dla kawki wykładamy w miejscu, gdzie jest największa odległość od podłogi karmnika do jego dachu, blisko brzegu karmnika.

Okres przylotu:

Przylatuje najczęściej w grudniu i styczniu. W sumie przylatuje do karmnika od grudnia do połowy lutego, a na balkon nawet dłużej. Jest częstym gościem w karmniku, jednak jej pojawy są nieregularne i krótkotrwałe. Odnotowana w moim karmniku podczas 11 okresów dokarmiania. Przeważnie przylatuje parą, a maksymalna ich liczba w moim karmniku wynosiła 3 osobniki.

Sposób zachowania:

Kawka jest przepłaszana od karmy przez większe gawrony. Jest ptakiem trudnym w codziennym dokarmianiu. Przylatuje na stoliki na których serwowana jest karma, a które zamontowane są w połowie barierki balkonu. Kawka przeskakuje między poszczególnymi elementami barierki, aby móc dostać się do stolika. Podsumowując kawka jest trudnym ptakiem w dokarmianiu.

KOWALIK

Karma :

Smalec - podstawowa i najbardziej opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania kowalika. Polecana przeze mnie.

Słonecznik - bardzo wydajna karma, jeżeli chodzi o przywabienie do karmnika kowalika, ale z uwagi na szybkość znikania słonecznika z karmnika rzadko stosowana. Można ją stosować w zastępstwie innych karm.

Orzechy włoskie przepołowione lub w całości, powieszzone w siatce po owocach cytrusowych, czy siatce po szynce - najbardziej wydajna karma dająca najlepszy efekt przywabienia kowalika do karmnika. Jest jednak tylko opłacalna, jeżeli mamy i zbieramy własne orzechy włoskie.

Sporadycznie też zjada kawałki pieczywa, konopie, a wyjątkowo słoninę.

Sposób wyłożenia karmy :

Smalec wykładamy w rogach karmnika, słonecznik bądź na całej powierzchni karmnika, bądź w butelce plastikowej zamontowanej w karmniku, skąd powoli sypią się ziarna słonecznika, zaś orzechy włoskie w siatce po owocach cytrusowych lub po szynce po świętach. Smalec możemy przylepiać do górnej części deski, którą wieszamy na drzewie. Z takiej deski kowalik przepędza wszystkie sikory, zaś wróble, ale też i mazurki o mniejszym talencie akrobatycznym nie zaczepiają się na niej, co ma miejsce w karmniku właściwym, gdzie przepędzają kowalika. Ogólnie rzecz biorąc kowalik nie wymaga wykładania karmy po za karmnik właściwy, jedynie orzechy włoskie, przywiązują się bądź do barierki balkonu, bądź też do słupka karmnika. Wykładamy jedną kostkę smalcu, którą będą dziobać również inne ptaki przez 3 - 6 dni, dopóki się nie skończy. Słonecznik wykładamy 20 dag dziennie rozłożone na 2 razy i stanowi on jedynie dodatek do smalcu i jedynie przez bardzo krótki okres braku smalcu można wykladać pół kilograma słonecznika dziennie rozłożone na dwa razy. Orzechy włoskie w ilości 20 - 25 sztuk wykładamy w siatce, którą zmieniamy co najmniej co 3 dni. Należy się zdecydować na którąś z karm, a inne stosować w przypadku jej braku.

Okres przylotu :

Zwłaszcza późną jesienią i wczesną zimą, a więc listopad, grudzień, pierwsza połowa stycznia. Pojawia się, gdy pogoda się pogorszy - opady śniegu, deszczu, mżawki, szron, szadź, ale przede wszystkim w okresie mrozów i zalegania pokrywy śnieżnej.

Po połowie stycznia rzadko obserwowany, a pod koniec zimy sporadycznie pojawia się w karmniku. Jest dość regularnym gościem karmników i często pojawia się w karmniku, również w okresach odwilży i ładnej pogody. Zwykle z karmnika korzysta 1- 2 osobników (także pary), a maksymalna liczba stwierdzonych na raz kowalików w pobliżu karmnika wynosiła 3 osobniki.

Sposób zachowania:

Kowalik jest prawdziwym akrobatą, potrafi głową w dół chodzić po pniach drzew, również w karmniku wkłada słonecznik w szpary i łapiąc się nogami słupka, do góry nogami rytmicznymi uderzeniami skierowanego w dół dzioba rozbija łupkę słonecznika. Najczęściej jednak porzywa ziarno słonecznika z karmnika i rozbija je podobnie jak wyżej w szparach drzew. Tak samo robi siedząc na siatce z orzechami. Kowalik lubi wszelkie zakamarki w związku z czym dostanie się do karmnika nie nastęrcza mu dużych kłopotów, gdyż przepłasza swoim dzięciolim dziobem wszystkie sikory, a i z wróblem, czy z mazurkiem sam na sam potrafi niekiedy dać sobie radę. Dopiero, gdy jest dużo wróbli musi im ustąpić. Z karmnika jest wypłaszany przez wróble, mazurki, dzięcioły, większość drozdów oraz przez ptaki krukowate. Podsumowując kowalik jest łatwym ptakiem w dokarmianiu.

DZWONIEC

Karma:

Rzepak - podstawowa i najbardziej opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania dzwońca. Rzepaku nie zjadają wróble i mazurki, natomiast zjadają go ptaki szlachetne wśród których najpospolitszym jest dzwonec. Karma ta stosowana jest w okresie zimy prawie wyłącznie, gdy zalega pokrywa śnieżna i panuje mróz. Szczególnie polecana przeze mnie do dokarmiania dzwońca.

Rzepik - podstawowa i opłacalna finansowo karma dla dzwońca. Wprawdzie jest 2 razy droższa od rzepaku jednak jest to nadal karma opłacalna, bowiem rzepiku podobnie jak rzepaku nie zjadają wróble, mazurki i sikory. W okresie zimy zjadana tylko w okresie mrozu i zalegania pokrywy śnieżnej, wiosną również zjadana przez dzwońca jako dodatek do słonecznika, także w okresie ładnej pogody. Polecana przeze mnie.

Słonecznik - najwydajniejsza karma, dająca najlepszy efekt przywabienia dzwońca do karmnika. Słonecznik jest już zjadany przez wróble i mazurki i w szybkim tempie znika z karmnika. W związku z czym nie opłaca się wykładać go tylko dla dzwońca.

Konopie - bardzo wydajna karma przeznaczona do przywabienia dzwońca, jednak ze względów finansowych (jest droga) bardzo rzadko stosowana. Podobnie jak słonecznik konopie są zjadane przez wróble, mazurki i sikorki.

Mieszanka dla kanarka na wagę- dość wydajna karma przeznaczona do dokarmiania dzwońca, zawiera rzepik i śladowe ilości konopi tak lubiane przez dzwońca. Przeznaczona do dokarmiania przez początkujących obserwatorów, gdyż zawiera w składzie także kanar, proso i len, które są zjadane przez wróble i mazurki. Obecność niewielkiej ilości wróbli i mazurków jest pożądana, dzięki niej dzwońce przełamują swój strach przed karmnikiem i chętnie przylatują do niego w towarzystwie wróbli i mazurków.

Mieszanka dla papug na wagę- wyjątkowo stosowana w zastępstwie słonecznika, gdyż go zawiera w znikomych ilościach. Jednak z uwagi na to, że zawiera pełno innych nasion, zjadanych przez wróble i mazurki, które tłoczą się na małej powierzchni i nie dopuszczają dzwońców do pokarmu - nie stosowana.

Kasza jęczmienna i len - karmy wyjątkowo zjadane przez dzwońca.

Dynia łuszczona - podają ją inne Źródła: wykłada się ją w formie pokruszonej.

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla dzwońca możemy wykładać bądź pod średnimi drzewami, rozłożystymi krzakami bądź na tackach na dnie balkonu, w karmnikach właściwych. Najlepszy efekt osiąga się wtedy, gdy sypie się np. słonecznik z rzepakiem pod rozłożysty krzak lub średnie drzewo, później przechodzi się na dokarmianie na tackach na dnie balkonu, a na koniec w karmniku właściwym. W zastępstwie słonecznika można stosować konopie, zaś w zastępstwie rzepaku stosujemy rzepik. Zwykle wykładamy dziennie 20 dag słonecznika lub konopi albo też mieszanki dla kanarka i 15dkg rzepaku lub rzepiku. Do mieszanki dla kanarka nie są potrzebne dodatki. Karmę dla dzwońca wykłada się 2 razy dziennie :

1.o świcie lub wieczorem dnia poprzedniego

2.około godz.14

Karmę dla dzwońca wykłada się na średniej oczyszczonej z liści powierzchni np. 0,8 na 0,8 metra pod krzakami i średnimi drzewami widocznymi z okna. Można także wykładać karmę dla niego w butelce zamontowanej w karmniku skąd wysypują się drobne ziarna słonecznika lub konopi. Wiosną z powodu wyraźniej mniejszej ilości wróbli i mazurków można bez przeszkód wykładać większe ilości słonecznika dla dzwońca.

Okres przylotu :

Głównie zimą, gdy panuje mróz i zalega pokrywa śnieżna. Obserwowany, gdy występują szron i śądź oraz w okresie odwilży. W okresie wiosny, gdy naturalne zasoby pokarmu są już na wyczerpaniu również przylatuje pod średnie drzewa, rozłożyste krzaki także w okresie ładnej pogody, wówczas gdy stosujemy podwojone lub potrojone dawki słonecznika niż normalnie. Podsumowując dzwonec jest dość częstym gościem karmników. Zaczyna przylatywać do karmnika po spadnięciu pierwszego śniegu, który zalega oraz gdy występuje mróz. Najczęściej ma to miejsce w drugiej połowie grudnia lub na przełomie grudnia i stycznia, a przy wczesnych zimach już pod koniec listopada. Szczyt przylotów przypada na styczeń, ewentualnie jeszcze luty, wtedy to przylatuje głównie do rzepaku lub rzepiku. Drugi szczyt przypada na przełom marca i kwietnia oraz kwiecień, wtedy ten ptak zjada głównie słonecznik. Odnotowany przeze mnie w ciągu 8 okresów dokarmiania. Przeważnie przylatuje do karmnika w małych stadkach, a maksymalna liczba stwierdzonych na raz dzwońców przy karmniku dochodziła nawet do 60 osobników.

Sposób zachowania :

Dzwonec jest agresywnym ptakiem i odpędza pozostałe ptaki, a więc zięby, jery, czyżyki,

kulczyki, makolągwy, a także inne dzwońce. Dzwoniec w okresie zimy sfruwa pod średnie drzewa i rozłożyste krzaki, gdzie dziobie rzepak lub rzepik. Przeważnie pod tymi średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami zajmuje miejsca pośrednie między centrum wysypanych nasion a ich brzegiem. Ptaki, które siedzą nieruchomo przy wyłożonej karmie pod drzewami lub krzakami, wówczas, gdy większość ptaków ucieka, to z pewnością są to dzwońce. Dzwoniec dzięki swej agresywności karmiony słonecznikiem potrafi sam na sam dać sobie radę z mazurkiem, czy nawet wróblem. Dopiero gdy zleci się cała masa wróbli wówczas dzwoniec musi im ustąpić. Podsumowując dzwoniec jest łatwym ptakiem w dokarmianiu oraz jest regularnym gościem karmników. Znika z niego w okresie bezśnieżnych i pozbawionych mrozu i pokrywy śnieżnej dni, by później pojawiać się za każdym razem, gdy powróci pokrywa śnieżna, opady śniegu i mróz. Dotyczy to dzwońców karmionych rzepikiem lub rzepakami. Ptak ten zapamiętuje miejsce, w którym znalazł pokarm w niesprzyjających warunkach pogodowych i będzie do niego powracał, gdy warunki te znów powrócą. Inaczej się ma sprawa z dzwońcami karmionymi słonecznikiem, przy którym stale i regularnie pojawiają się te ptaki.

KOS

Karma :

Jabłka: wszelkiego rodzaju : ogryzki, obierki, zgniłki, pokrojone w kostki - podstawowa i najbardziej opłacalna finansowo karma służąca do dokarmiania kosa. Dająca bardzo dobry efekt przywabienia go do karmnika. Można zbierać jesienią jabłka i przechowywać do zimy, a następnie karmić nimi kosa i inne ptaki. Polecane przeze mnie.

Winogrona granatowe krajowe - najwydajniejsza karma dająca najlepszy efekt przywabienia kosa do karmnika.

Suszony czarny bez - podstawowa i dość wydajna karma, stosowana w zastępstwie winogron lub jabłek.

Smalec - karma, którą kos zjada po pewnym czasie przylatywania do wyżej wymienionych karm. Zjada go bardzo rzadko w okresach największych mrozów, opadów śniegu i zalegającej pokrywy śnieżnej jako dodatek do wyżej wymienionych karm. Nie należy go stosować jako karmy podstawowej dla kosa, a jeszcze bardziej jako karmy zwabiającej, gdyż rezultaty są bardzo mizerne lub wręcz wcale ich nie ma.

Okruchy pieczywa, pęczak jęczmienny, margaryna - wyjątkowo zjadany przez kosa jako dodatek.

Jarzębina, jałowiec - karmy okazjonalnie zjadane przez kosa.

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla kosa wykładamy na tackach na dnie balkonu lub na tackach przytwierdzonych do barierki balkonu. Można też karmę wykładać w karmniku właściwym lub pod rozłożystymi krzakami i średnimi drzewami. Jabłka wykładamy w formie rozdrobnionej pokrojonej w kostki. Obierki również przerywamy na mniejsze kawałki, zaś ogryzki wykładamy w całości, natomiast zgniłki kroimy na dwie połowy. Winogrona przywiązujemy do barierki balkonu, bądź gałązki wystającej po za obręcz barierki. Czarny suszony bez wykładamy w formie rozdrobnionej tzn. oskubanej na pojedyncze grona z baldachu i wykładamy na tackach. Smalec wykładamy w rogach karmnika. Okruchy chleba, margarynę i pęczak jęczmienny wykładamy bądź w karmniku właściwym bądź na tackach na dnie lub barierce balkonu. Najczęściej wykładamy 3 / 4 pokrojonego jabłka dziennie rozłożone na 2 razy : o świcie i o godzinie 14. Ilość winogron i czarnego bzu możemy sami regulować w zależności od ilości kosów i innych ptaków korzystających z wyłożonej karmy.

Okres przylotu :

Najczęściej zaczyna przylatywać po spadnięciu pierwszego większego śniegu i występowaniu mrozu, głównie w grudniu, przy wczesnych zimach pojawia się już w końcu listopada. Przylatuje tylko w okresie mrozu i zalegania pokrywy śnieżnej. W okresie ładnej pogody nie pojawia się w karmniku aż do czasu, gdy wystąpią niesprzyjające warunki pogodowe. Sporadycznie pojawia się przy szronie i szadzi.

Przylatuje do początków marca, a sporadycznie notuje się go do połowy kwietnia. Podsumowując kos jest dość częstym gościem karmników. Odnotowany przeze mnie w ciągu 6 okresów dokarmiania.

Sposób zachowania :

Często przyfruwa pod rozłożyste cierniste krzaki i średnie drzewa, gdzie żeruje skacząc po ziemi. Stanowią one nie tylko miejsce żerowania, ale także schronienia - kos lubi ukrywać się w ciernistych krzakach. Ze względu na to kos nie ma kłopotów z dostaniem się do karmnika właściwego, gdzie potrafi głęboko wchodzić w poszukiwaniu pokarmu. Delikatnie skubie smalec, zaś jedząc ogryzek potrząsa nim. Maksymalna liczba kosów stwierdzonych w ciągu jednego razu w karmniku i jego pobliżu to 5 osobników. Właściwie przy karmie żadne inne ptaki nie odpędzają kosa, może z wyjątkiem kwiczołów, jedzących podobną karmę, jednak kwiczoł korzysta z dokarmiania rzadziej niż kos. Jest ptakiem o przeciętnym stopniu trudności w dokarmianiu.

ZIĘBA

Karma:

Słonecznik - najwydajniejsza, podstawowa i jedna z najbardziej opłacalnych karm przeznaczona do dokarmiania zięby przynajmniej w początkowej fazie dokarmiania czyli w okresie tzw. zwabienia do karmnika. Szczególnie polecana przeze mnie.

Rzepak - podstawowa, najbardziej opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania zięby. Jednak nigdy nie należy jej stosować jako karmy zwabiającej. Można na nią przejść dopiero po pewnym czasie dokarmiania słonecznikiem czy też inną karmą.

Rzepak - podstawowa, opłacalna finansowo karma z przeznaczeniem dla zięby. Podobnie jak rzepaku rzepiku nie należy stosować jako karmy zwabiającej, gdyż żadna zięba się na nim nie zaczepi. Dopiero po pewnym czasie wykładania innych karm można przejść na rzepik.

Konopie - bardzo wydajna karma zwabiająca przeznaczona do dokarmiania zięby, jednak z uwagi na cenę bardzo rzadko stosowana, głównie w zastępstwie słonecznika.

Mieszanka dla kanarka na wagę - dość wydajna karma, jednak nie należy jej stosować jako karmy zwabiającej dla zięby, można na nią przejść po pewnym czasie wykładania innej zwabiającej karmy, jednak tylko w przypadku gdy nie ma wróbla i mazurków w karmniku.

Mieszanka dla papug na wagę - podobnie jak w przypadku mieszanki dla kanarka, tylko z tym, że jest to mało wydajna karma.

Smalec - wyjątkowo zjadany przez zięby, tylko wtedy gdy do smalcu przylepią się jakieś nasiona. Później zięby mogą już zjadać smalec bez nasion, tak im smakuje, że w późniejszym okresie zapominają o nasionach. Jednak z reguły nie można liczyć na to, że zięba będzie zjadała smalec.

Proso, kanar - karmy dość lubiane przez ziębę, jednak raczej nie powinno się je stosować jako karmę zwabiającą dla zięby ze względu na kiepski efekt przywabienia jej do karmnika.

Owies, len - karmy okazjonalnie zjadane przez ziębę, raczej jako karma zastępcza.

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla zięby wykładamy na dużej lub ogromnej powierzchni 1,5 na 1,5 metra lub nawet większej pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami. Jako karmę zwabiającą wykładamy 1kg słonecznika lub konopi z dodatkiem 30 dag rzepaku lub rzepiku albo mieszanki dla kanarka, a wyjątkowo mieszanki dla papug. Karmę tą sypimy w dużym rozproszeniu. Wymieniona pierwsza faza dokarmiania trwa do 3 tygodni. Po upływie trzech tygodni powoli zmniejszamy ilość wykładanego pokarmu (np. słonecznika) do 25 dag, zaś rzepaku, rzepiku lub mieszanki dla kanarka dalej sypimy po 30 dag. W drugiej fazie dokarmiania przechodzi się na dokarmianie na tackach na dnie balkonu lub bezpośrednio na dnie balkonu zwłaszcza gdy jest porośnięty winogronami. Wówczas wyklada się przeważnie już tylko rzepak lub rzepik z dodatkiem słonecznika. Można też przejść na dokarmianie w karmniku właściwym, o ile nie ma natłoku wróbla i mazurków. Jest to ptak bardzo trudny w dokarmianiu. Karmę dla niego w zimie wydaje się po spadnięciu pierwszego większego śniegu i występowaniu mrozu, zaś w okresie wiosny bez ograniczeń.

Okres przylotu :

Zaczyna przylatywać po spadnięciu pierwszego większego śniegu i występowaniu mrozu w grudniu, a czasem już w listopadzie przy wczesnych zimach. Karmnik odwiedzają nieliczne zimujące osobniki głównie samce. Ptaki te przylatują do wiosny, tylko w okresach występowania mrozu i zalegania pokrywy śnieżnej, również w marcu i kwietniu, gdy występują te warunki pogodowe. Później zaś wiosną przylatują liczniejsze osobniki, które przezimowały w ciepłych krajach. Przylatują od pierwszej dekady marca do drugiej dekady maja w okresach pięknej pogody, ale tylko i wyłącznie pod drzewami, krzakami, a w niesprzyjających warunkach pogodowych (opady śniegu, zalegający śnieg, niewielki mróz) również pojawiają się na pokarmie wysypanym na dnie balkonu. Maksymalna ilość zięb zaobserwowana przeze mnie w karmniku zimą wynosiła 6, zaś wiosną 12. Podsumowując zięba jest dość częstym gościem w karmniku, a zwłaszcza w jego pobliżu. Wiosną jest częstym gościem, zaś zimą rzadkim gościem karmnika. Odnotowana przeze mnie w ciągu 11 wiosen oraz w ciągu 4 zim.

Sposób zachowania:

Zięba jest bardzo płochliwym ptakiem, łatwo daje się odpędzić od pokarmu przez inne ptaki. Na powierzchni, gdzie rozsypane są nasiona zajmuje skrajne miejsce na samym brzegu tych nasion, a czasami wręcz doskakuje do nasion z brzegu, porywa jedno nasionko oddala się od tej powierzchni i rozgryza nasionko. Łatwo ją wówczas poznać, gdyż drepcze w miejscu, czasami kiwając głową. Ptak, który jest najbardziej oddalony od wysypanych nasion

pod średnim drzewem lub rozłożystym krzakiem to z pewnością zięba. Zięba od pokarmu przepłazana jest głównie przez wróble, mazurek, dzwońce, a także jery.

SÓJKA

Karma :

Orzechy włoskie - przepołowione na pół powieszono w siatce po szynce lub po owocach cytrusowych . Najwydajniejsza karma przeznaczona do dokarmiania sójki, dająca najlepsze efekty przywabienia jej do karmnika. Szczególnie przeze mnie polecana.

Słonina - podstawowa karma przeznaczona do dokarmiania sójki. Polecana

Smalec - jedna z podstawowych karm dla sójki.

Kasza gryczana - wydajna karma przeznaczona do dokarmiania sójki.

Pszenica - dobra karma dla sójki.

Proso - dość dobra karma dla sójki, stosuje się jej większe ilości wyłożone w karmniku dla sójki.

Kasza jęczmienna - daje marny efekt przywabienia sójki, właściwie rzadko stosowana przeważnie w zastępstwie kaszy gryczanej.

Kawałki pieczywa - karma okazjonalnie zjadana przez sójkę.

Mieszanka dla kanarka - wyjątkowo zjadana przez sójkę, która wydziubuje z niej pszenicę i proso.

Mieszanka dla papug - wyjątkowo zjadana przez sójkę, wyjada z niej proso.

Kukurudza - karma podejrzana o zjadanie przez sójkę.

Sposób wyłożenia karmy :

Orzechy włoskie przepołowione na pół wkładamy w ilości 20 - 25 sztuk do siatki po szynce lub owocach cytrusowych, a następnie wieszamy na barierce balkonu lub na słupku w karmniku . Słoninę wieszamy na haku umieszczonym w słupku karmnika, bądź przytwierdzamy do słupka za pomocą drucika lub sznurka. Smalec wykładamy w rogu karmnika. Kaszę gryczaną i jęczmienną wykładamy na tackach na dnie balkonu, rzadziej w karmniku właściwym o wysokości w najwyższym punkcie karmnika wynoszącym 27 cm . Siatkę z orzechami zmieniamy co najmniej co 3 dni, smalec gdy się skończy po 3 - 6 dniach. Kaszę gryczaną i jęczmienną dosypujemy codziennie po trochu.

Okres przylotu :

Zaczyna przylatywać wówczas, gdy pogoda pogorszy się (opady deszczu, mżawki, szron, szadź i inne gorsze warunki pogodowe) począwszy od połowy listopada . Przylatują do 3 dekady marca do smalcu, 1 dekady kwietnia do słoniny, 2 dekady kwietnia do kaszy jęczmiennej, 1 dekady maja do kaszy gryczanej, 3 dekady maja do rozłupanych orzechów włoskich. Szczególnie często odwiedza karmniki w siarczyste mrozy i w okresie zalegania grubej pokrywy śnieżnej. Podsumowując sójka jest dość częstym gościem w karmniku. Odnotowana przeze mnie w ciągu 7 okresów dokarmiania.

Sposób zachowania :

Sójka ze względu na swoje rozmiary przepędza niemalże wszystkie ptaki za wyjątkiem srok i kawek, które odpędzają ją od karmy. Sójka jest ptakiem o przeciętnym stopniu trudności w dokarmianiu . Potrafi zawieszać się na siatce z orzechami o ile z jednej strony są one oparte o barierkę balkonu lub słupek karmnika. Maksymalna liczba sójek odwiedzająca jednocześnie mój karmnik wynosiła 3 osobniki.

JER

(Zięba jer)

Karma:

Rzepik - podstawowa i najbardziej opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania jera. Nie należy jej jednak stosować jako karmę zwabiającą dla jera zwłaszcza w początkowej fazie dokarmiania, gdyż jer przy tej karmie jest sporadycznie odnotowywany. Dopiero po pewnym czasie dokarmiania słonecznikiem lub konopiami można przejść na rzepik z dodatkiem wyżej wymienionych nasion. Spodziewany okres przylotu jera do wyłożonego rzepiku może się odbywać od końca grudnia do pierwszej dekady marca, ale tylko w okresie zalegania pokrywy śnieżnej i obecności mrozu. Pojawy jera przy tej karmie wykładanej samodzielnie z reguły są krótkotrwałe, przeważnie do tygodnia (do 7 dni).

Słonecznik - bardzo wydajna karma przeznaczona do przywabienia i dokarmiania jera. Okres przylotu do wyłożonego słonecznika może następować od trzeciej dekady listopada do początków maja, właściwie mało zależnie od pogody. Pojawy jera przy tej karmie są regularne i dłuższe, aniżeli przy rzepiku czy rzepaku.

Konopie - najwydajniejsza karma z przeznaczeniem do zwabienia i dokarmiania jera.

Rzepak - podstawowa i opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania jera, ale podobnie jak rzepik nie należy ją stosować jako samodzielną karmę w okresie przywabienia go do karmnika, gdyż to daje marne rezultaty, w związku z czym jer albo pojawia się sporadycznie tzn. na chwilę bądź w ogóle się nie pojawia.

Jarzębina i kukurydza oraz nasiona brzozy- karmy, które podają inne Źródła.

Orzeszki ziemne, bukiew (nasiona buka) - chętnie zjadane przez jera co podają również inne Źródła

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla jera wyklada się bądź pod średnimi drzewami, rozłożystymi krzakami (I faza dokarmiania), bądź też od razu na dnie balkonu, czy też w karmniku właściwym (II faza dokarmiania). Właściwie ptak ten nie wymaga wykładania karmy poza karmnik właściwy. Bardzo lubi też zjadać spod butelek zamontowanych w karmniku bądź orzeszki konopi lub drobne ziarna słonecznika. W początkowej fazie dokarmiania dobrze jest dokarmiać jera pod średnimi drzewami lub rozłożystymi krzakami gdzie wykładamy 0,5- 1kg słonecznika lub konopi dziennie rozłożone na 2 razy. Wykładając po spadnięciu śniegu wyżej wymienione ilości słonecznika lub konopi stopniowo zmniejszamy go w okresie 3 tygodni i wówczas można przejść na dokarmianie rzepikiem lub rzepakiem z dodatkiem konopi lub słonecznika. Wówczas wykładamy 20 dag rzepaku lub rzepiku dziennie i 10 - 20 dag dziennie słonecznika lub konopi. Już na początku dokarmiania należy pomyśleć o tym, żeby obok słonecznika czy konopi były wysypane nasiona rzepiku lub rzepaku w ilości 20 - 40 dag dziennie rozłożone na co najmniej dwa razy dziennie. Jer jest łatwiejszy w dokarmianiu niż nasza polska zięba. Ogólnie jest dość łatwym ptakiem w dokarmianiu. Karmę dla niego wykładamy na średniej powierzchni około 80 na 80 cm (czyli 0,8 na 0,8 m), gdzie zajmuje podobnie jak dzwonec miejsce pośrednie między centrum a brzegiem powierzchni na którą w rozproszeniu sypujemy karmę np. słonecznik.

Okres przylotu :

Przylatuje w dwóch okresach :

1.okres - przylatuje wtedy, gdy panuje prawdziwa zima (śnieg, mróz) a więc grudzień lub przy wczesnych zimach listopad, kiedy to jery lecą na zimowiska po drodze zatrzymując się na odpoczynek w Polsce. Przylatuje do początków marca, dopóki zalega pokrywa śnieżna i panuje mróz. Szczególnie często pojawia się po obfitych opadach śniegu.

2.okres - to wczesna wiosna zarówno, gdy panują niesprzyjające warunki pogodowe (opady śniegu, mróz, pokrywa śnieżna), ale także w okresie pięknej pogody (brak śniegu i mrozu, słonecznie)- co nie ma miejsca w zimie. Jer przelatuje wówczas przez nasz kraj w drodze na swoje lęgowiska i częściej niż zimą korzysta z dokarmiania pod rozłożystymi krzakami lub średnimi drzewami. Głównie korzysta z dokarmiania wiosną na przełomie marca i kwietnia, a jego przelot kończy się w końcu kwietnia.

Podsumowując jer jest rzadkim gościem karmników zimą, zaś dość częstym wiosną. Odnotowany przeze mnie w ciągu 6 okresów dokarmiania.

Sposób zachowania:

Jer jest łatwiejszym w dokarmianiu ptakiem niż nasza polska zięba. Często siedzi do spółki z dzwoncek pod rozłożystymi krzakami i średnimi drzewami, gdzie serwowana jest karma. Zajmuje tam miejsce pośrednie między centrum wysypanych nasion, a ich brzegiem. Korzysta też z butelek zamontowanych w karmniku spod której wysypują się nasiona np. konopi. Maksymalna ilość jerów stwierdzonych na raz w ciągu jednego dnia w okresie jednej

zimy to 14 osobników. Przeplaszany jest od pokarmu przez dzwońce, mazurki i wróble.

RUDZIK

Karma :

Płatki owsiane - najbardziej wydajna, podstawowa, a zarazem opłacalna finansowo karma. Płatki owsiane są tanie, wprawdzie są zjadane przez wróble, mazurki i sikory, ale dalej jest to karma opłacalna. Polecam szczególnie płatki owsiane zwykłe. W razie braku płatków owsianych można stosować inne płatki np. jęczmienne lub pszenne.

Winogrona granatowe krajowe - zjadane dość często przez rudzika. Zjada drobne grona winogron, które jest w stanie połknąć.

Smalec - zjadany bardzo rzadko prawie wyłącznie, gdy w smalec wbijają się płatki owsiane. Z uwagi na natłok sikor, a także innych ptaków z wielkim trudem dostaje się do smalcu, który delikatnie dziobie i z reguły jest przy smalcu raczej nieobserwowany.

Len - karma przy której rudzik pojawia się rzadko. Ostatnie obserwacje poczynione przeze mnie wykazują, iż prawie w ogóle len nie jest zjadany przez rudzika tak, że w ogóle zrezygnowałem z wykładania tego pokarmu.

Folia z parówki z kawałkiem mięsa - zjadana przez rudzika, co raz obserwowałem na bazarze w Przemysłu pod stołami, gdzie serwowane były ciepłe posiłki.

Rzepik - karma raczej nie zjadana przez rudzika

Pieczyno - karma okazjonalnie zjadana przez rudzika

Mieszanka dla kanarka na wagę - zawiera len, rzepik, a co najważniejsze też płatki tak lubiane przez rudzika. Jednak karmy tej nie polecam z uwagi na to, że płatki są rzadko dodawane do tej mieszanki, zaś zawierają pełno innych nasion zjadanych przez wróble i mazurki, które tłoczą się przy tej karmie nie dopuszczając rudzika.

Mieszanka dla papug - prawdopodobnie zjada z niej len, zresztą wyjątkowo.

Sposób wyłożenia karmy :

Wykładamy ją na dużej powierzchni, gdyż rudzik z uwagi na swoje rozmiary jest przepędzany od karmy przez wróble, mazurki i sikory. Możemy ją wykladać w karmniku właściwym, pod krzakiem najlepiej rozłożystym, na posadzce balkonu porośniętego winogronami, które stanowią równocześnie miejsce żerowania jak i kryjówki dla rudzika, który jest typowym zaroślowym ptakiem. Dla rudzika karmę wyklada się dwa rzadziej trzy razy dziennie tak jak dla innych ptaków. Z reguły wyklada się 20 dag dziennie. Pierwszy raz o świcie lub po zmierzchu poprzedniego dnia 10 dag, zaś drugi raz o godzinie 14 również 10dag. Początkowo należy pilnować, aby rudzik miał pod dostatkiem pokarmu i gdy przyleci już do naszego karmnika należy częściej niż dwa razy dziennie sypać dla niego karmę.

Okres przylotu :

Rudzik w karmniku pojawia się przeważnie wczesną wiosną, gdy panują niesprzyjające warunki pogodowe (opady śniegu, zalegający śnieg, niewielki mróz), głównie na przełomie marca i kwietnia. Pojawia się, aczkolwiek rzadziej niż wiosną także zimą - grudzień, pierwsza połowa stycznia, gdy spadnie pierwszy większy śnieg i występuje siarczysty mróz. W końcu stycznia i w lutym jest już wyjątkowo odnotowywany. Podsumowując rudzik jest rzadkim gościem karmników - sporadycznie pojawia się zimą, bardzo rzadko wiosną. Odnotowany przeze mnie w pobliżu karmnika w ciągu 7 okresów dokarmiania, w tym korzystał z dokarmiania: 3 - krotnie wiosną i raz, maksymalnie 2 razy zimą (w sumie widywałem go w pobliżu karmnika 5 razy wiosną i 3 razy zimą).

Sposób zachowania :

Rudzik jest bardzo cierpliwym ptakiem i wyczekuje sposobności dostania się do karmnika siedząc na gałązkach np. winogron lub na sznurku od bielizny. Przylatuje wówczas gdy większość ptaków ucieka czymś przestraszone, wtedy dostaje się do karmnika. Pojawia się jako jeden z najwcześniejszych ptaków o świcie. Często pozwala skrzydłom zwisać. Jest ptakiem raczej trudnym w dokarmianiu, z uwagi na to, że płatki owsiane zjada wiele ptaków, które tłoczą się na małej przestrzeni, nie dopuszczając rudzika do pokarmu. Rudzik jest wypłaszany z karmnika przez wróble, sikory, mazurek, dzwońce i wiele innych większych ptaków. Z karmnika zwykle korzystają pojedyncze osobniki, gdyż rudziki względem siebie są bojowo nastawione i nie tolerują innych osobników swojego gatunku.

KWICZOŁ

Karma:

Winogrona krajowe granatowe - najbardziej wydajna karma przeznaczona do przywabienia kwiczoła.

Jabłka: wszelkiego rodzaju: obierki, ogryzki, zgniłki, pokrojone w kostki - podstawowa, wydajna i najbardziej opłacalna finansowo karma przeznaczona do dokarmiania kwiczoła, a także przywabienia go.

Jarzębina - dobra karma dla kwiczoła.

Jałowiec - karma podawana przez inne Źródła.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla kwiczołów wykładamy pod średnie drzewa lub rozłożysty krzak. Można wykladać mu karmę także na tacki na dnie balkonu lub tacki przytwierdzone do obręczy balkonu. Dobrze jest też przywiązywać winogrona do gałęzi wystającej poza obręcz balkonu. Winogrona wykładamy przeważnie w postaci kiści przywiązanej do obręczy barierki lub w postaci pojedynczych gron na tackach. Ilość wykładanych winogron możemy sami sobie regulować w zależności od ilości przylatujących kwiczołów i innych ptaków do karmnika. Jabłka wykładamy w formie rozdrobnionej, pokrojone w kosteczki, obierki też rozdrabniamy na kawałki, które kwiczoł jest w stanie przełknąć. Zgniłki kroimy na pół, zaś ogryzki wykładamy w całości. Wykładamy zwykle 3 / 4 jabłka dziennie pokrojone w kosteczki rozłożone na 2 razy.

Okres przylotu :

Przylatuje po opadach śniegu i silnym mrozie, głównie na przełomie stycznia i lutego, gdy zasoby pokarmowe są już na wyczerpaniu, ale czasem pojawiają się już w grudniu. Pojawia się zwykle w stadach, jednak z karmnika korzysta zwykle 1- 3 osobników. Przylatuje od grudnia do trzeciej dekady lutego, a ostatnie ptaki na zgniłych jabłkach sporadycznie notuje się w połowie marca. Odnotowywany podczas 3, maksymalnie 4 okresów dokarmiania (zim).

Sposób zachowania :

Kwiczoł jest dość ostrożnym ptakiem i trudnym w dokarmianiu. Z uwagi na to, że jest dużym drozdem wyrzuca z karmnika mniejsze drozdy takie jak kosy. Często sfruwa pod średnie drzewa i rozłożyste krzaki, gdzie serwowana jest karma. Korzysta także z gałęzi poziomo umocowanej do barierki balkonu, a do której przywiązane są winogrona. Załapuje się także na tacki z pojedynczymi gronami winogron, zjada też winogrona przywiązane do barierki balkonu. Podsumowując kwiczoł jest rzadkim, a nawet bardzo rzadkim gościem karmników.

DZIECIOŁ ŚREDNI

Karma :

Smalec - podstawowa, najwydajniejsza karma, dająca najlepszy efekt przywabienia tego dzięcioła do karmnika. Polecana przez mnie.

Słonina - podstawowa, najbardziej opłacalna finansowo karma, dająca bardzo dobry efekt przywabienia do karmnika dzięcioła średniego. Szczególnie polecana przez mnie.

Winogrona granatowe krajowe - stosowane tylko przy lepszym przywabieniu tego dzięcioła do karmnika.

Orzechy włoskie przepołowione powieszane w siatce po szynce lub owocach cytrusowych - dają dobry efekt przywabienia tego dzięcioła.

Sposób wyłożenia karmy :

Słoninę wieszamy bądź na haku na słupku karmnika, bądź też przytwierdzamy do słupka karmnika za pomocą dwóch drucików lub sznurków. Smalec wykładamy w rogu karmnika właściwego z tej strony, gdzie jest najbliższe do pnia drzewa, skąd ten dzięcioł będzie przylatywał. Winogrona przywiązujemy do gałązki, którą montujemy dla innych ptaków, a która wystaje po za obręcz barierki. Staramy się dbać o to by dzięcioł miał zawsze pod dostatkiem pokarmu. Słoninę zmieniamy co 5 - 7 dni, smalec aż się prawie skończy po 3 - 6 dniach, zaś winogrona wykładamy codziennie lub co drugi dzień, orzechy włoskie co 2 - 3 dni.

Okres przylotu :

Zaczyna przylatywać już pod koniec listopada przy szronie, ale właściwie przylatuje przy mroźnej i śnieżnej pogodzie w grudniu i styczniu. Przylatuje najdłużej do 2 dekady marca, zwłaszcza gdy panuje jeszcze zimowa aura (zalegająca pokrywa śnieżna, mróz, opady śniegu). Do karmnika przylatuje pojedynczo. Podsumowując dzięcioł średni jest bardzo rzadkim gościem karmników. Odnotowany przez mnie w ciągu zaledwie 3 zim.

Sposób zachowania :

Dzięciołowi średniemu jest trudniej dostać się do karmnika niż dzięciołowi dużemu z uwagi na to, że jest mniejszy. Jest przepędzany od pokarmu przez dzięcioła dużego, a także inne większe dzięcioły i ptaki krukowate. Dzięcioł średni jest dzięciołem o średnim stopniu trudności w dokarmianiu. Lubi często zawieszać się na słoninie, siadać na brzegu karmnika i zjadać smalec oraz przechylając głowę do tyłu połykać mniejsze grona winogron. Karmnik odwiedzają pojedynczo osobniki.

GRUBODZIÓB

Karma:

Słonecznik - jedna z podstawowych karm dla grubodzioba. Szczególnie preferuję duże ziarna słonecznika.
Pestki drobnych odmian czereśni, wiśni, śliwek mirabelek, czy nawet śliwek węgerek - najbardziej opłacalna karma przeznaczona dla tego ptaka, zwłaszcza w okresie przywabiania go do karmnika.

Konopie - podają je inne Źródła, ale i u mnie była prawdopodobnie zjadana przez niego.

Jałowiec , dynia łuszczona- podają je inne Źródła.

Nasiona grabu - stanowiące naturalny pokarm dla grubodzioba.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla grubodzioba można wykladać na małej powierzchni i jest to najbardziej opłacalne finansowo, gdyż ze względu na swoją wielkość przepędza niemal wszystkie gatunki ptaków korzystających z karmnika. Najlepiej karmę dla niego wykladać w plastikowej butelce odwróconej szyjką do dołu, a przeciętym dnem do góry, gdzie wsypuje się ziarna słonecznika, a która jest zamontowana w karmniku. Do takiej butelki nadają się najbardziej bardzo drobne ziarna słonecznika, w przypadku, gdy będą one grube i duże następują zatory w odwróconej butelce. Butelka ma tą przewagę nad ziarnami rozsypanymi na dużej powierzchni, że jest bardziej oszczędna jeżeli chodzi o karmę, dzięki czemu grubodziób może siedzieć pod butelką słonecznika, zaś inne ptaki muszą czekać, aż się pożywi. Grubodziób preferuje wysoko ułożone karmniki na drzewach, balkonie, zaś pod drzewa, krzaki rozłożyste rzadko zlatuje i można jedynie przez bardzo krótki czas wykladać tam karmę, starając się przejść na dokarmianie w karmniku. Karmę dla tego ptaka wyklada się 2 razy dziennie lub nawet raz dziennie napełniając do pełna słonecznikiem butelkę. Karmiąc rozsypanym słonecznikiem lub pestkami należy w początkowej fazie dokarmiać go 3 - 5 razy dziennie. Należy wykladać co najmniej pół kilograma rozsypanych ziaren słonecznika w karmniku lub kilkanaście pestek (np. czereśni) przynajmniej w początkowej fazie dokarmiania. W przypadku butelki, która jest bardziej oszczędna wyklada się od 30 - 80 dag słonecznika, jednak ma się tu pewność, że pokarmu wystarczy na cały dzień, w przeciwieństwie do rozsypanych ziaren słonecznika w karmniku, który błyskawicznie znika z niego. Rozpoczynając zimowe dokarmianie ptaków wyklada się słonecznik w ilości 10 - 20 dag dziennie rozłożone na 2 razy w ciągu dnia. Jak na tej karmie zaczepi się grubodziób, wtedy gdy go po raz zaobserwujemy w karmniku lub w jego pobliżu wykładamy co najmniej pół kg słonecznika w sumie 2- 5 razy dziennie.

Okres przylotu - można wyróżnić 2 okresy przylotu grubodzioba do karmnika :

- 1.zimą zwłaszcza na przełomie grudnia i stycznia, gdy występuje najgrubsza pokrywa śnieżna i panuje siarczasty mróz.
- 2.wiosną (marzec, kwiecień, czy nawet koniec lutego przy lekkich zimach), gdy panują niesprzyjające warunki (opady śniegu, mróz, zalegający wysoki śnieg)

Sposób zachowania :

Grubodziób dość łatwo dostaje się do karmnika i jak przedtem pisałem wypłasza z niego wszystkie gatunki za wyjątkiem dzięciołów, ptaków krukowatych i niektórych drozdów. Siada np. na barierce balkonu obserwuje otoczenie i stopniowo przechodzi w stronę karmnika.

TRZNADEL

Karma :

Owies - podstawowa, najbardziej opłacalna i właściwie jedyna znana mi karma przeznaczona do dokarmiania trznadla. Szczególnie polecana.

Mieszanka dla papug - zawiera w swoim składzie owies, stosowana głównie jako karma zastępcza (zastępuje owies w razie jego braku).

Pszenica, jęczmień, trawy łąkowe - być może jest zjadane przez tego ptaka, jednak nie próbowałem właściwie tym go karmić.

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla trznadla wykłada się na dużej powierzchni pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami. Większość z tej karmy zjedzą wróble i mazurki, ale nie ma się czym przejmować tylko należy sypać karmę w znacznym rozproszeniu na dużej powierzchni np. 1,5 na 1,5 metra. Bardzo rzadko pojawia się na tackach na dnie balkonu, a do właściwych karmników niemalże nie zagląda. Karmę dla trznadla wykłada się możliwie jak najczęściej przynajmniej 5 razy dziennie w początkowej fazie dokarmiania wykładając co najmniej 1 kg owsa dziennie. Później można przejść na dokarmianie 2 razy dziennie w sumie po 0,25 - 0,5 kg. Karmę dla trznadla wykłada się tylko, gdy zalega pokrywa śnieżna i panuje mróz. W innych okresach nie ma po co wykładać owsa, z wyjątkiem okresu odwilży, kiedy to trznadle przyzwyczajone do wyłożonej karmy przylatują jeszcze przez kilka pierwszych dni odwilży.

Okres przylotu :

Przed wszystkim w czasie srogiej zimy, a więc druga połowa grudnia, styczeń, pierwsza połowa lutego; gdy zalega bardzo gruba pokrywa śnieżna i panują siarczyste mrozy. W okresie występowania lekkich mrozów i zalegania cienkiej pokrywy śnieżnej nawet się nie pojawia, mimo tego, że był wcześniej odnotowywany danej zimy. W okresie odwilży niemalże nieobserwowany. Trznadel pamięta, gdzie znalazł karmę w bardzo niesprzyjających warunkach pogodowych i będzie do niej powracał, gdy warunki te znów wystąpią. Podsumowując trznadel w miastach sporadycznie korzysta z dokarmiania. Odnotowany przeze mnie w ciągu 2 zim.

Sposób zachowania:

Trznadel jako ptak typowo polny rzadko zalatuje na obrzeża miast, zmusza go do tego sroga zima. Żeruje przeważnie na ziemi przeskakując z miejsca i zahaczając długim ogonem o śnieg. Mimo, że jest nieco większy od wróbla daje się łatwo mu odpędzić od karmy. Wróbel, czy też mazurek często łapią za skrzydła trznadla, odpędzając go w ten sposób od karmy. Trznadel w związku z tym przesiaduje na obrzeżach powierzchni na której wysypaliśmy owies. Podsumowując trznadel jest wybitnie trudnym ptakiem w dokarmianiu. Maksymalna liczba stwierdzonych w pobliżu karmnika trznadli to 5 osobników, które korzystały z wyłożonej przeze mnie karmy.

KULCZYK

Karma:

Rzepak - podstawowa, najtańsza i najbardziej opłacalna karma służąca do dokarmiania kulczyka. Szczególnie polecana przeze mnie.

Rzepik- podstawowa, tania i opłacalna karma z przeznaczeniem dla kulczyka, jednak droższa od rzepaku dwukrotnie. Polecana.

Mieszanka dla kanarka - zawiera w swoim składzie rzepik, zjadany przez kulczyka, ale ze względu na zawartość innych nasion, przy których tłoczą się wróble i mazurki może być stosowana głównie jako karma zastępcza.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla kulczyka wykładamy wiosną pod średnie drzewa i rozłożyste krzaki, obsypując ziarnami oczyszczoną ziemię. Wykładamy je na małej powierzchni (0,5 na 0,5 m). Później, gdy panuje niesprzyjająca pogoda (śnieg, lekki mróz) możemy przejść na dokarmianie na dnie balkonu czy stolikach umieszczonych na balkonie, bądź też w karmnikach właściwych. Wykładamy zwykle dla niego 20 dag rzepaku lub rzepiku dziennie rozłożone na dwa razy.

Okres przylotu:

Zaczyna przylatywać wiosną począwszy od końca marca, jednak z karmy wysypanej w pobliżu karmnika korzysta dość często i regularnie w kwietniu i maju. Czasem zaczyna przylatywać dopiero w połowie maja. Przylot swój kończy wówczas, gdy ziemia zarośnie trawą, a balkon świeżymi pędami np. winogron. Pojawia się zarówno w okresie śniegu, mrozu i zalegania pokrywy śnieżnej wiosną jak też podczas wysokich temperatur i słonecznej pogody. Do karmnika przylatuje parą, ale maksymalna ilość kulczyków stwierdzonych na moim balkonie wynosiła 22 osobniki. Kulczyk został przeze mnie odnotowany podczas 5 okresów dokarmiania (wiosen). Ogólnie jest to rzadki gość karmników. Zimuje wyjątkowo, a jego obecność w zimie (nie wiosną) jest dużym wydarzeniem, wartym odnotowania.

Sposób zachowania:

Kulczyki robią dość duży ruch na dnie balkonu. Odstraszą się nawzajem ruszając energicznie do przodu skrzydłami, przy czym wydają delikatne głosy. Najczęściej wykładamy im karmę na ziemię, skąd łatwo dają się przenieść na balkon (najpierw na dno, później do karmnika ustawionego na poręczy balkonu). Są odpędzane od pokarmu przez niemalże wszystkie ptaki z uwagi na swoje małe rozmiary. Jest to ptak o przeciętnym stopniu trudności w dokarmianiu. Rzepak, rzepik i mieszankę dla kanarka zjada także ze ścieżek na których znajdują się rozniesione na butach nasiona. Na tych nasionach porusza się przeskakując między innymi ptakami.

SZPAK

Karma:

Winogrona granatowe krajowe - karma dająca najlepszy efekt przywabienia szpaka do karmnika. Szczególnie polecana.

Słonina - podstawowa, najtańsza i najbardziej opłacalna karma przeznaczona do dokarmiania szpaka. Polecana.

Jabłka (obierki, ogryzki, pokrojone w kostki, zgniłki), suszony czarny bez - karmy podejrzane o zjedanie przez szpaka.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla szpaka wykładamy pod średnimi drzewami lub na tackach na dnie balkonu albo w karmniku właściwym ulokowanym w różnych miejscach np. na balkonie. Wykładamy najczęściej pojedyncze grona winogron. Staramy się je wykładać jak najbliżej brzegu karmnika. Winogrona możemy przywiązywać do barierek balkonu lub gałęzi wystającej poziomo poza obręcz balkonu. Słoninę wykładamy na haku na jednym ze słupków karmnika, gdzie szpak z brzegu karmnika chętnie ją dziobie. Możemy też przywiązywać ją do słupka drucikami lub sznurkiem.

Okres przylotu:

Właściwie nie ma jasno określonego terminu przylotu do karmnika. Przylatuje zarówno późną jesienią (gdy widuje się ostatnie przelatujące ptaki, których zaskoczyła wczesna zima pod koniec listopada) jak i w środku zimy - styczniu (kiedy to wygania nieliczne szpaki do miast sroga zima), ale przede wszystkim szpaki przylatują w kwietniu (gdy korzystają z dokarmiania ptaki, które przebyły zimę w ciepłych krajach). Wiosną; pod koniec lutego, w marcu i kwietniu jest najwięcej szpaków, pod koniec listopada jest ich niewiele, zaś w styczniu jest już rzadkością. Pojawy jego przy karmniku są z reguły bardzo krótkotrwałe. Jest rzadkim gościem karmników, a nawet bardzo rzadkim. Odnotowany przeze mnie w ciągu 4 okresów dokarmiania. Z karmnika zwykle korzystają pojedyncze osobniki, a maksymalna liczba stwierdzonych przeze mnie na raz szpaków przy karmniku wynosiła 2 osobniki (prawdopodobnie para).

Sposób zachowania:

Szpak jest dość ostrożnym ptakiem, jednak dość zręcznym co powoduje, że stosunkowo łatwo dostaje się do karmnika. Przylatuje bez większych obaw na balkon, gdzie z tacki na dnie balkonu lub gałązek do których przywiązane są kiście zjada winogrona. Wiosną w kwietniu pojawia się pod średnimi drzewami, gdzie serwowane są winogrona, jabłka i czarny bez oraz czasem skubie jeszcze słoninę ze słupka karmnika. Podsumowując szpak jest dość łatwym ptakiem w dokarmianiu.

MAKOŁĄGWA

Karma:

Rzepik - podstawowa, tania i opłacalna karma służąca do dokarmiania tego ptaka. Szczególnie przeze mnie polecana.

Mieszanka dla kanarka - zawiera w swoim składzie rzepik. Zjadana jest jednak przez wróble, z wyjątkiem rzepiku. Ze względu na natłok wróbli stosuje się ją raczej jako karmę zastępczą, a rzadziej podstawową dla makolągwy.

Słonecznik - prawdopodobnie zjada bardzo małe lub wyłuskane jego ziarna.

Mak - być może zjadany przez makolągwę co sugeruje nazwa ptaka.

Rzepak - niestosowany dla makolągwy, jednak może go zjadać gdyż zjada podobny do rzepaku rzepik.

Rdest ptasi (nasiona)- jest naturalnym pokarmem makolągwy.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla makolągwy wykładamy na małej oczyszczonej powierzchni (0,5 na 0,5 m), pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami, głównie po ustąpieniu śniegu w końcu marca. Wykładając karmę uzupełniamy ją od czasu do czasu, gdyż w tym okresie nie ma już takiego natłoku wróbli i mazurków, także na takiej powierzchni spokojnie mogą żerować makolągwy. Później, po upływie najmniej trzech tygodni możemy przejść na dokarmianie na dnie balkonu. Zwykle wykładamy dla niej 20 dag rzepiku rozłożone na dwa razy.

Okres przylotu:

Makolągwa jest sporadycznym gościem karmników, zaczyna przylatywać po ustąpieniu śniegu w końcu marca i pojawia się dość często w kwietniu, gdzie jest regularnym gościem przy karmniku. Przylot swój kończy w maju, gdzie sporadycznie korzysta z wyłożonej karmy. Makolągwa jest ptakiem o przeciętnym stopniu trudności w dokarmianiu. Odnotowana przeze mnie w ciągu zaledwie 2 okresów dokarmiania (wiosen), nie odnotowałem ją natomiast zimą, kiedy to nieliczne osobniki zimują.

Sposób zachowania:

Makolągwa z trudem toleruje inne osobniki swojego gatunku, przepłaszają się przy wyłożonej karmie. Przylatują do karmnika zwykle parą, ale maksymalna liczba stwierdzonych przeze mnie w pobliżu karmnika makolągów wynosiła 6 osobników.

CZYŻYK

Karma :

Słonecznik - podstawowa i najbardziej opłacalna karma przeznaczona do dokarmiania czyżyka. Szczególnie lubi drobne ziarna słonecznika. Polecany przede mnie.

Mieszanka dla papug na wagę - zawierająca śladowe ilości słonecznika. może być jedynie stosowana jako karma zastępująca słonecznik przez bardzo krótki okres czasu. Z mieszanki tej czyżyk nie zjada innych nasion .

Rzepak - okazjonalnie zjadany przez czyżyki jako dodatek do słonecznika.

Rzepik - podobnie jak rzepak, ale zjadany jest wyjątkowo przez czyża.

Nasiona brzoź i olch , będące naturalnym pokarmem dla czyżyka.

Orzeszki ziemne - podają je inne Źródła, powieszono w siatce.

Mieszanka dla kanarka - wyjątkowo zjada z niej rzepik.

Sposób wyłożenia karmy :

Najlepszym sposobem na przywabienie czyżyków jest rozwałkowanie słonecznika, później można już wykładać go w całości. Czyżyk szczególnie preferuje drobne ziarna słonecznika. Dla przywabienia czyżyka do karmnika karmę wykłada się 2 razy dziennie w sumie po 40 dag słonecznika. Gdy na tej karmie zaczepi się już jakiś czyżyk wówczas przez okres 2,3 dni wykłada się słonecznik 5 razy dziennie po 10 - 20 dag na jeden raz, później można przejść na wykładanie 3 razy dziennie, a następnie dwa razy dziennie w sumie po 15 - 25 dag. Słonecznik dla czyżyka wykłada się na dużej powierzchni, gdyż czyżyk ze względu na swoje rozmiary ma bardzo duże trudności w dostaniu się do karmnika, najlepiej najpierw wysypywać nasiona pod rozłożysty krzak, posadzkę balkonu, średnie drzewo. Rzepak i rzepik można traktować jedynie jako dodatek do słonecznika, a nie jako samodzielna karma przeznaczona dla czyżyka.

Okres przylotu :

Słonecznik jest zjadany przez bardzo dużo różnych gatunków ptaków między innymi wróble, sikory i dzwonce, które nie dopuszczają zimą czyżyków do pokarmu. W związku z tym czyżyki odwiedzają karmnik na przełomie marca i kwietnia, gdy panują niesprzyjające warunki pogodowe (niewielki mróz, opady śniegu, zalegający śnieg), ale przede wszystkim pojawiają się wtedy, gdy nie ma już takiego natłoku wróbli i sikor w okresie wiosny oraz gdy naturalne zapasy pokarmu są już na wyczerpaniu. W zimie można mieć tylko nadzieję, że czyżyk jakoś zaczepi się na wyłożonej karmie, najczęściej może to mieć miejsce na przełomie grudnia i stycznia. Podsumowując czyżyk sporadycznie korzysta z dokarmiania i ma to miejsce najczęściej wczesną wiosną. Odnotowany przede mnie w ciągu 2 wiosen, widywany również zimą, jednak wówczas nie udało się mu skutecznie dostać do karmy. Zwykle przy karmniku widuje się pojedyncze osobniki lub małą grupkę, która w moim przypadku liczyła najwięcej 5 osobników.

Sposób zachowania :

Czyżyk często pojawia się na częściowo zjedzonych łupkach słonecznika, które zalegają pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami. Sikorki porywają ziarna słonecznika z karmnika, przetrzymując palcem i wydziobują jego zawartość, czasami może ich coś przepłoszyć i wówczas niedojedzone ziarna spadają pod krzaki czy drzewa. Właśnie na takich ziarnach żerują czyżyki. Czyżyki są bardzo ruchliwe, o talencie akrobatycznym i są jednymi z pierwszych ptaków, które pojawiają się przy wyłożonej karmie, niezależnie od pory dnia. Czyżyk czasami umie przepłoszyć od karmy tak dużego ptaka jak sikorka bogatka, wówczas rozkłada skrzydła wykonując nimi energiczne ruchy do przodu. Jeżeli już czyżyk zagości w pobliżu karmnika i zaczyna zjadać wyłożoną karmę to już po 7 dniach można go przenieść do karmnika właściwego, gdzie łatwo daje się prowadzić. Podsumowując czyżyk jest ptakiem o przeciętnym stopniu trudności w dokarmianiu.

DZIĘCIOŁ ZIELONOSIWY

Karma:

Słonina - podstawowa, najbardziej opłacalna finansowo karma, ale nie zawsze dająca dobry efekt przywabienia tego dzięcioła do karmnika.

Winogrona granatowe krajowe - najwydajniejsza karma z przeznaczeniem dla tego dzięcioła, dająca najlepszy efekt przywabienia go.

Sposób wyłożenia karmy :

Słoninę nabijamy na hak w słupku karmnika, bądź za pomocą dwóch drucików lub sznurków montujemy na słupku karmnika. Winogrona przywiązujemy bądź do barierki balkonu , bądź do gałęzi specjalnie przez nas umocowanej, a która wystaje poziomo po za obręcz barierki. Słoninę zmieniamy co 5 - 7 dni, zaś winogrona staramy się przywiązywać codziennie lub co drugi dzień nowe , zaś stare pozostawiamy na miejscu z myślą o innych ptakach.

Okres przylotu :

Zaczyna przylatywać gdy panują niesprzyjające warunki pogodowe (opad śniegu, silny mróz, zalegająca pokrywa śnieżna) w najzimniejszym w Polsce miesiącu jakim jest styczeń. Przy wczesnych zimach pojawia się już pod koniec listopada. Przylatuje do drugiej dekady lutego. Pojawy dość nieregularne i krótkotrwałe. Podsumowując dzięcioł zielonosiwy jest sporadycznym gościem karmników. Odnotowany przeze mnie w ciągu zaledwie 2 zim.

Sposób zachowania:

Dzięcioł zielonosiwy już z daleka wypatruje karmy (wysokie stare drzewa), zwłaszcza winogron, gdy je zauważy bez wahania przylatuje na balkony porośnięte winogronami. Obrywa po gronie winogron i przechylając głowę do tyłu stara się je połknąć. Z uwagi na swoje rozmiary jest raczej ptakiem dość trudnym w dokarmianiu, wymaga większych karmników o wysokości w najwyższym punkcie karmnika 27 cm. Od karmy wypędza niemalże wszystkie ptaki, może za wyjątkiem ptaków krukowatych. Karmnik odwiedzają pojedyncze osobniki.

GIL

Karma:

Słonecznik - podstawowa i wydajna karma przeznaczona do dokarmiania gila. Polecana.

Jarzębina - zjada jej pestki, najwydajniejsza karma z przeznaczeniem dla gila.

Konopie, dynia łuszczone - podają je inne Źródła.

Sposób wyłożenia karmy :

Karmę dla gila wykładamy na małej powierzchni pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami. Sypimy 0,5 - 1kg słonecznika i 15 dag jarzębiny dziennie rozłożone na dwa razy. Jeżeli się na tej karmie zaczepi jakiś gil to staramy się sypać słonecznik i jarzębinę jak najczęściej 3 - 5 razy dziennie. Gile czasami korzystają z karmników właściwych , gdzie zamontowana jest butelka z której wysypują się drobne ziarna słonecznika.

Okres przylotu :

Można wyróżnić dwa okresy przylotu:

1 okres - zimą, gdy panuje prawdziwa zima (obfite opady śniegu, wysoki zalegający śnieg, siarczysty mróz) wtedy to pojawia się pod średnimi drzewami i rozłożystymi krzakami głównie w grudniu i styczniu, ale także w lutym.

2 okres - wczesną wiosną, ale niekoniecznie wtedy gdy panują niekorzystne warunki pogodowe (opady deszczu). Pojawia się także w okresie ładnej pogody, wtedy gdy naturalne zapasy pokarmu są na wykończeniu. Przylatuje wówczas do karmnika parami , głównie na przełomie marca i kwietnia.

Istnieje jeszcze, aczkolwiek słabo zaznaczony 3 okres przylotu gila w pobliże karmnika , który ma miejsce późną jesienią (listopad, początek grudnia). Wówczas ptaki koczują pod rozłożystymi krzakami.

Podsumowując gil jest sporadycznym gościem karmników. Odnotowany przeze mnie w ciągu 2 okresów dokarmiania.

Sposób zachowania :

Gil przylatuje pod średnie drzewa i rozłożyste krzaki wiosną przeważnie parami , gdzie żeruje na pogubionych i niedojedzonych przez sikory łupkach słonecznika. Na powierzchni na której wysypane są nasiona gil zajmuje centralne miejsce, skąd przepędza niemalże wszystkie ptaki. Od pokarmu mogą go jedynie odstraszyć ptaki krukowate i dzięcioły. Jest ptakiem dość trudnym w dokarmianiu ze względu na rodzaj zjadanej karmy. Maksymalna ilość gili, którą stwierdziłem w karmniku lub jego pobliżu w ciągu jednego razu wynosiła 2 osobniki (para).

DZIECIOŁ ZIELONY

Karma :

Winogrona granatowe krajowe - podstawowa, najwydajniejsza karma przeznaczona do dokarmiania tego dzięcioła. Polecana.

Kawałki pieczywa - okazjonalnie zjadane przez tego dzięcioła.

Sposób wyłożenia karmy :

Winogrona przywiązujemy do barierki balkonu , bądź do gałęzi wystającej poza obręcz balkonu. Winogrona przywiązujemy codziennie lub co drugi dzień. Można też wykładać je na tacce przywiązanej do obręczy balkonu . Winogrona na tacce powinny być w formie pojedynczej tzn. oberwane z kiści. Kawałki pieczywa wykładamy w formie rozdrobnionej codziennie.

Okres przylotu :

Zaczyna przylatywać na przełomie grudnia i stycznia, gdy panują najbardziej niesprzyjające warunki pogodowe (bardzo wysoki śnieg, siarczasty mróz, obfite opady śniegu) lub już przylatuje w drugiej połowie grudnia. Kończy przylot najczęściej wtedy, gdy skończą się nasze winogrona pod koniec stycznia lub na początku lutego. Dzięcioł zielony jest sporadycznym, a nawet wręcz wyjątkowym gościem karmników. Odnotowany przeze mnie w ciągu 2 okresów dokarmiania (zim).

Sposób zachowania :

Dzięcioł zielony z reguły wypatruje winogron i przylatuje na balkony, gdzie występują naturalne winogrona, a także te gdzie sztucznie przywiązaliśmy je do barierki balkonu, gałęzi wystającej poziomo po za obręcz balkonu lub do tacki na brzegu której siada, a która jest przywiązana do obręczy balkonu. Z uwagi na swoje rozmiary jest ptakiem trudnym w dokarmianiu i ostrożnym , jeżeli chodzi o przylot do wyłożonej karmy. Karmnik odwiedzają pojedyncze osobniki.

SIKORA SOSNÓWKA

Karma:

Smalec - podstawowa i jedyna znana mi karma przeznaczona do dokarmiania tej sikory. Polecana.

Słonina - być może zjadana przez tą sikorę, jednak nie stwierdziłem tego.

Sposób wyłożenia karmy:

Smalec wykładamy dla sosnówki w ten sposób, że oblepiamy deskę smalcem od góry, z dołu, a szczególnie z boku. Następnie deskę taką wieszamy na gałęzi najlepiej iglastego drzewa rosnącego w ogrodzie. Gdy ptaki zjedzą smalec dolepiamy nową warstwę smalca, który na desce przyklejamy palcem.

Okres przylotu :

Gdy w pobliżu nie rośnie grupa drzew iglastych jest wyjątkowym gościem karmników. Pojawia się w okresie największych mrozów i zalegania grubej pokrywy śnieżnej połączonej z gołoledzią. Jej przylot ma miejsce w styczniu. Zwykle widuje się przy karmniku pojedyncze osobniki lub parę. Odnotowana przeze mnie w moim karmniku w ciągu zaledwie jednego okresu dokarmiania. Pojawy jej są krótkotrwałe i gdy się ociepli odlatuje.

Sposób zachowania:

Sosnówkę jest trudno na pierwszy rzut oka odróżnić od podobnej do niej sikory bogatki. Jednak po pewnym czasie stwierdza się, że jest mniejsza od bogatki, a przede wszystkim posiada białą plamę na karku. Do oblepionej deski smalcem przylatuje zaczepiając się jego boku - dziobie wtedy smalec. Takie wyłożenie karmy na desce jest ważne z uwagi na to, że przy smalcu wyłożonym w kostce w rogach karmnika tłoczą się sikory bogatki, modre, szarytki i inne ptaki, które nie dopuszczają do pokarmu sikory sosnówki. Sosnówka jest najmniejszą sikorą i jest przepłaszana od pokarmu przez wszystkie ptaki, zwłaszcza przez większe wyżej wymienione sikory. Podsumowując sosnówka jest ptakiem dość trudnym w dokarmianiu.

POKRZYWNICA

Karma:

Rzepik - najbardziej opłacalna karma z punktu widzenia finansów, a zarazem podstawowa. Nie zjadają ją wróble i mazurki, dlatego pozostaje w karmniku dla szlachetnych gatunków ptaków to jest dzwońców, jerów, zięb, sierpówek, makolągów, kulczyków. Należy jednak kontrolować obecność rzepiku w karmniku, gdyż wszystkie wymienione gatunki częściej przylatują do karmnika, a pokrzywnica jest wielką osobliwością w karmniku, jeżeli chodzi o nasze polskie warunki. Do rzepiku podobny jest rzepak jednak brak jest informacji na temat tego czy rzepak jest zjadany przez pokrzywnicę.

Mak - podawany przez inne Źródła jako karma dla pokrzywnicy, również w moim karmniku prawdopodobnie odegrał istotną rolę w przywabieniu pokrzywnicy do mojego karmnika. Jest zalecany jako karma zwabiająca dla pokrzywnicy, natomiast nie jest to karma opłacalna z punktu widzenia finansowego, gdyż mak jest karmą zjadaną przez wróble i mazurki, które tłoczą się na małej przestrzeni, jednak pokrzywnica i w tych ciężkich warunkach wprawdzie z trudem, ale daje sobie radę. Wróble i mazurki zjadają duże ilości maku co powoduje znaczne nakłady finansowe, gdyż mak nie jest tani - dlatego tylko w pierwszej fazie dokarmiania można stosować mak.

Mieszanka dla kanarka - zawiera rzepik i śladowe ilości maku, dość wydajna karma przeznaczona do dokarmiania tego ptaka, odegrała istotną rolę w przywabieniu pokrzywnicy do mojego karmnika, gdyż wykładałem tylko mieszankę dla kanarka dla pokrzywnicy w początkowej fazie dokarmiania. Stosowałem mieszankę dla kanarka na wagę oraz mieszankę KOKO i KANIT.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla pokrzywnicy najlepiej wykładać na posadzce np. balkonu, a później można przejść na dokarmianie w karmniku. Posadzka balkonu przypomina pokrzywnicy jej naturalne warunki w górach. Jako ptak należący do płochaczy zamieszkujący prawie nagie skały pokryte skąpą roślinnością, zaczął ekspansję na niż Polski. Najlepiej jest gdy balkon jest dodatkowo pokryty winogronami lub bluszczem co stwarza jej doskonałe warunki do ukrycia przed drapieżnikami między innymi mój balkon był pokryty winogronami. Właściwie dla pokrzywnicy karmę wykłada się 3 razy dziennie:

- pierwszy raz o świcie lub wieczorem poprzedniego dnia
- drugi raz około godziny 10
- trzeci raz około godziny 14

Początkowo przez tydzień należy pilnować, aby pokrzywnica miała pod dostatkiem pokarmu. Należy go wykładać 5 razy dziennie lub nawet częściej. Po upływie 2-3 tygodni można przejść na dokarmianie dwa razy dziennie czyli o świcie i koło godziny 14. Dla pokrzywnicy wykłada się 20 dag rzepiku dziennie, a w początkowej fazie dokarmiania można wykładać 30 - 50 dag dziennie przez okres 7 - 14 dni od momentu przylotu. Ilość tą należy mniej więcej rozdzielić w odpowiedniej proporcji w ciągu całego dnia: połowę o świcie, 1/6 rano o godz. 10, zaś 1/3 około godziny 14. W początkowej fazie dokarmiania w zimie można wykładać mieszankę dla kanarka lub mak, a później przejść na rzepik. Należy jednak pamiętać, że pokrzywnica przylatuje do karmnika tylko wówczas, gdy leży śnieg i panuje mróz - w innych okresach nie przylatuje do karmnika.

Okres przylotu:

Pokrzywnica w karmniku pojawia się po spadnięciu pierwszego większego śniegu i występowaniu ostrego mrozu. Przylatuje, więc od grudnia do występowania ostatniego większego opadu śniegu i obecności niewielkiego mrozu w kwietniu. Pokrzywnica jak już wspominałem jest wielką osobliwością karmnika w Polsce i właściwie nie ma się co nastawiać, że przyleci do naszego karmnika, ale jeżeli to nastąpi to powinniśmy być bardzo szczęśliwi. Do karmnika przylatuje tylko w okresie zalegania pokrywy śnieżnej i obecności mrozu. Podsumowując pokrzywnica jest wyjątkowym gościem karmnika w Polsce. Odnotowana w moim karmniku w ciągu tylko jednego okresu dokarmiania. Do karmnika przylatuje pojedynczo. W moim karmniku przylatywała od drugiej dekady grudnia do trzeciej dekady kwietnia.

Sposób zachowania:

Pokrzywnica jedząc karmę zrećnie przeskakuje między wróblami, mazurkami i dzwońcami, a także innymi ptakami wydziubując jedno nasionko i przeskakując w inne miejsce. Do karmnika dostaje się łatwo lub nawet bardzo łatwo, gdyż jest przystosowana do ukrytego trybu życia w zaroślach czy szczelinach skalnych. Zadaszony karmnik stanowi swojego rodzaju kryjówkę. Jedynie przy bardzo dużym natłoku wróbli może nie dostać się do karmnika, ale wówczas zjada ziarna spod karmnika. Dobrze, gdy na ogrodzie znajduje się łąn pokrzyw nie wykoszonych jesienią i sterta różnego rodzaju gruzów i cegieł, które stanowią miejsce żerowania pokrzywnicy tak między innymi było na moim ogrodzie. Pokrzywnica łatwo zapamiętuje miejsce w którym znalazła karmę w niesprzyjających warunkach pogodowych i będzie do niego powracała, gdy warunki te

ponownie wróca , a więc po odwilży ponownie mróz i opady śniegu, które zalegają na powierzchni ziemi. Przy karmniku w którym stale jest wykładana karma długo przebywa i opuszcza go jako jedna z ostatnich ptaków danego dnia. Podsumowując pokrzywnica jest łatwym ptakiem w dokarmianiu.

DROŹDZIK

Karma:

Winogrona granatowe krajowe - bardzo dobra karma przeznaczona do dokarmiania drożdżika. Szczególnie polecana przeze mnie.

Jarzębina - dobra karma dla drożdżika, raz obserwowałem jak stadko drożdżików zjadało ze znajdującego się przy drodze drzewa jarzębinę (jednak jest to uwaga z poza karmnika).

Sposób wyłożenia karmy :

Najlepiej jest wtedy gdy balkon jest obrosnięty winogronami i część z tych winogron nie zbierzemy przed zimą i wówczas są stworzone naturalne warunki do dokarmiania drożdżika. Dobrze jest ułatwić mu dostęp do karmy montując na balkonie gałązkę wystającą około metra po za obręcz balkonu, a do której przywiązuje się kiście winogron. Korzysta, także z tacek umieszczonych na dnie balkonu, na których znajdują się obskubane pojedyncze grona winogron. Jest to ważne, gdyż drożdżik jest przepędzany od karmy przez silniejsze i częściej występujące kosy i kwiczoły, a dzięki rozdrobnieniu winogron na pojedyncze grona bardzo ułatwia się drożdżikowi dostęp do karmy, gdyż wówczas ten ptak porywa grono, które konsumuje bądź na tacce na dnie balkonu lub na pobliskim drzewie. W przeciwnym razie kosy i kwiczoły nie dadzą oberwać mu grono z kiści, gdyż na to potrzeba więcej czasu, a wymienione ptaki nie będą czekać, aż się drożdżik pożywi. Wymieniony ptak szczególnie preferuje drobne grona winogron.

Okres przylotu :

Przylatuje przede wszystkim na balkony porośnięte winogronami zwłaszcza, gdy panuje już wczesna zima, a więc listopad, pierwsza połowa grudnia (mróz, wysoka pokrywa śnieżna). Później jest niemalże niespotykany, gdyż drożdżik przelatuje przez nasz kraj w drodze na zimowiska, jedynie zatrzymując się niekiedy na odpoczynek w Polsce. Jest jednak wyjątkowo spotykany w zimie i dlatego drożdżik jest wielką osobliwością w karmniku. Odnotowany przeze mnie w ciągu zaledwie jednego okresu dokarmiania. Z karmnika zwykle korzystają pojedyncze osobniki.

Sposób zachowania :

Drożdżik jest dość ostrożnym ptakiem i gdy już przyfrunie i siądzie na gałązkę wystającą po za obręcz balkonu do której przywiązane są kiście winogron, wtedy stopniowo przesuwa się w kierunku winogron. Następnie bierze po jednym gronie, przechyla głowę do tyłu i stara się połknąć to grono, nie zawsze się to udaje zwłaszcza, gdy są większe grona. Drożdżik jest najmniejszym drozdem i jest przepłaszany z karmnika przez większe drozdy : kosy i kwiczoły. Drożdżik jest trudnym ptakiem w dokarmianiu.

PEŁZACZ OGRODOWY

Karma:

Kasza jęczmienna drobna- bardzo marna karma dla pełzacza, jednak stwierdziłem raz jego obecność przy tej karmie

Płatki owsiane - o wiele lepsza karma, jednak obecności pełzacza przy tej karmie nie stwierdziłem.

Tłuszcze: łój, słonina, smalec - podają je inne Źródła, jednak ja przy tej karmie pełzacza nie stwierdziłem.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla pełzacza wykładamy na ziemi blisko głównego pnia drzewa na średniej i oczyszczonej z liści i śniegu powierzchni 0,8 na 0,8 m.

Okres przylotu:

Przylatuje w okresie największych mrozów w końcu grudnia, ale niekoniecznie w czasie zalegania pokrywy śnieżnej. Pojawy jego są bardzo krótkotrwałe, jest wyjątkowym gościem karmników. Przy wyłożonej karmie widuje się pojedyncze osobniki. Odnotowany przeze mnie w ciągu jednego okresu dokarmiania.

Sposób zachowania:

Pełzacz z reguły porusza się po pniach drzew spiralną linią i gdy dojdzie na szczyt drzewa przefruwa na podstawę pnia sąsiedniego drzewa. Bardzo rzadko żeruje na ziemi. Podsumowując pełzacz jest bardzo trudnym ptakiem w dokarmianiu.

BAŻANT

Karma:

Proso - podstawowa, najwydajniejsza i najbardziej opłacalna karma przeznaczona do dokarmiania bażanta.

Mieszanka dla papug - prawdopodobnie zjadana przez bażanta, najchętniej wydziobuje z niej proso.

Pszenica, owies, jęczmień - być może zjadane przez bażanta, jednak ja tego nie stwierdziłem

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla bażanta wykładamy na średniej powierzchni (0,8 na 0,8 m), aby bażant mógł ją wypatrzeć. Wykładamy od 30 - 50 dag prosa dziennie rozłożone na dwa razy pod rozłożyste krzaki. W razie braku prosa można wykladać mieszankę dla papug w ilościach podwojonych do ilości prosa.

Okres przylotu :

Bażant przylatuje do pokarmu tylko pod rozłożyste krzaki lub średnie drzewa w okresie najsroźszej zimy, wtedy gdy zalega wysoka pokrywa śnieżna, panuje siarczasty mróz i gdy występują obfite opady śniegu.

Wówczas bażant zbliża się pod osady człowieka. Najprawdziwszą zimę w Polsce mamy przeważnie w styczniu, wtedy to panują takie wymienione warunki pogodowe. Okres przylotu do wyłożonej karmy jest jednak krótki i gdy się ociepli bażant odlatuje już w lutym. Podsumowując bażant jest wyjątkowym gościem w pobliżu karmnika. Właściwie nie powinniśmy się nastawiać, że do nas przyfrunie. Pojawia się pojedynczo.

Sposób zachowania :

Biegnie przez polanę, słabo i ciężko fruwa. Potrafi grzebać w ziemi nogą jak kura, gdyż należy do rodziny kuraków. Lubi nie oberwane jesienią porzeczki czerwone po które zbliża się zimą. Przylatuje pod średnie drzewa i rozłożyste krzaki na przestrzeniach nie ogrodzonych siatkami w sąsiedztwie pól. Spod tych krzaków i średnich drzew przepędza wszystkie ptaki z uwagi na swoje rozmiary. Jest to ptak bardzo trudny w dokarmianiu. Maksymalnie przy wyłożonej karmie stwierdziłem jednego osobnika.

POTRZESZCZ

Karma:

Owies - prawdopodobnie zjadany przez potrzescza, jednak nie jest to w 100 % pewne z powodu krótkotrwałego okresu jego przylotu do karmnika.

Trawy łąkowe - również prawdopodobnie przez niego zjadane. Zawierają je także je mieszanki dla kanarka, jednak nie na wagę lecz paczkowane.

Mieszanka dla papug na wagę- dobra karma, którą stosuje się w zastępstwie owsa, gdyż go zawiera.

Mieszanki dla kanarka paczkowane np. Koko lub Kanit - zawierają różnego rodzaju nasiona łąk, jednak ich stosowanie z przeznaczeniem dla potrzescza jest z reguły nieopłacalne.

Sposób wyłożenia karmy:

Karmę dla niego wykładamy na dnie balkonu, rzadziej w karmnikach właściwych. Obsypujemy wyżej wymienionymi nasionami małą (0,5 na 0,5 m) lub średnią powierzchnię (0,8 na 0,8 m) pod średnimi drzewami lub rozłożystymi krzakami albo na dnie balkonu o ile ptaki mogą żerować, przeskakując między poszczególnymi elementami barierki.

Okres przylotu:

Jego przylot do karmnika ustawionego w mieście ma zwykle pod koniec stycznia lub w pierwszej połowie lutego, gdy naturalne zapasy pokarmu są już częściowo wyczerpane, a ptak ten szukając pokarmu zapuszcza się coraz częściej się na obrzeża miast. Ptak ten jest jednak wyjątkowym gościem karmników, będąc jego wielką osobliwością. Odnotowany przeze mnie w ciągu 2 okresów dokarmiania. Przy karmniku widuje się pojedyncze osobniki, które przylatują do karmnika w okresie od końca stycznia do połowy lutego. Szczególnie pojawiają się mają miejsce po zamieciach śnieżnych, powiązanych z występowaniem ostrego mrozu.

Sposób zachowania:

Łatwo jest go pomylić z wróblami, od którego jest większy i ma masywniejszy dziób. Zjadając karmę lubi najpierw obserwować otoczenie z poziomej gałązki wystającej poza obręcz balkonu. Przylatuje z reguły w słabo widocznym miejscu z okna pod ścianą balkonu. Potrzescz jest ptakiem raczej trudnym w dokarmianiu

III. PTAKI STWIERDZONE PRZY KARMNIKU PRZEZ INNYCH OBSERWATORÓW

- Wiele jeszcze innych gatunków ptaków korzysta z karmnika. Warto tu jeszcze wymienić między innymi :
1. Dzięciołek - stwierdzony przeze mnie 3 razy w pobliżu karmnika, jednak nie skorzystał z wyłożonej słoniny i smalcu, które prawdopodobnie zjada jak podają Źródła.
 2. Szczygieł - zjadający najlepiej łuskany słonecznik, nasiona ostów, łopianów, ostrożeń i mniszka lekarskiego (pospolicie zwanego mleczem).
 3. Gołąb miejski - wszystkożerny, zjadający przede wszystkim nasiona.
 4. Raniuszek, którego trzeba specjalnie zwabiać do powieszzonego łoża wołowego, baraniego lub końskiego o czym piszą niektóre Źródła. Ptak ten potrafi zawieszać się na kości z łożem.
 5. Strzyżyk - miękkojad, który zapuścił się do mojego karmnika prawdopodobnie w poszukiwaniu pająka, gdyż skakał w karmniku po desce do której jest przytwierdzona butelka pod dachem karmnika. Zjada prawdopodobnie jak inne miękkojady płatki owsiane lub jęczmienne.
 6. Sikora czarnogłowa - niezwykle trudna do odróżnienia od podobnej sikory ubogiej (szarytki). W karmniku zjada słoninę.
 7. Czczołka - odżywiająca się nasionami olch i brzoź, w karmniku prawdopodobnie zjada konopie.
 8. Jemiołuszka - odżywiająca się jarzębiną, jemiolą i spadami jabłek. Zjada także jak podają Źródła pokrojoną w drobne kosteczki słoninę i mięso.
 9. Sikora czubatka, która zjada podobnie jak inne sikory tłuszcze, a przylatuje do karmników znajdujących się w pobliżu borów iglastych.
 10. Orzechówka - zjadająca jak podają Źródła orzechy tureckie i słoninę, prawdopodobnie także orzechy laskowe.
 11. Pliszka siwa - odżywiająca się jak podają niektóre Źródła pokrojone w drobne kawałki żółty ser, o ile pamiętam, że chodziło o ten gatunek pliszek.
 12. Wrona siwa - zjadająca różnego rodzaju odpadki spożywcze, żeruje głównie na polach.
 13. Łabędzie zwłaszcza nieme - chętnie korzystające z dokarmiania zimą przez ludzi nad zbiornikami wodnymi zwłaszcza nad rzekami. Karmą zalecaną przez Źródła dla nich są płatki owsiane, jęczmienne lub ryżowe.
 14. Kaczki krzyżówki - podobnie jak łabędzie.
 15. Łyski - zjadające specjalnie dla nich zrobiony budyń, który następnie jest wykładany w karmniku. Jednak musi być spełniony jeszcze jeden warunek, aby łyski przylatywały do karmnika, a mianowicie: bliskość zbiornika wodnego.
 16. Mewy, zwłaszcza śmieszki - pojawiające się przy domach znajdujących się w pobliżu rzek.
 17. Kuropatwy - będące ziarnojadami zbóż, przynajmniej tak podają niektóre Źródła.
 18. Skowronki - które ciężko zaliczyć do jednej grupy ptaków, gdyż są jednocześnie miękkojadami jak i ziarnojadami pól.
 19. Świergotki - podobnie jak skowronki
 20. Drozd śpiewak - bardzo nielicznie zimujący, a odżywiający się przede wszystkim owocami.
 21. Paszkot - podobnie jak śpiewak.
 22. Śnieguła - spotyka się wzmianki w Źródłach dotyczące jej przylotu do karmnika.
 23. Dzierlatka - odżywiająca się owsem, który potrafi wyjadać nawet z łajna końskiego (tak podają Źródła).
 24. Kapturka (pokrzewka czarnogłowa) - zjadająca specjalnie robione ciasto z mąki orzechowej.

IV. ZAKOŃCZENIE

Dokarmiając ptaki można więc zobaczyć więc wiele różnych gatunków. Być może Twoje obserwacje poszerzą wiedzę na temat dokarmiania i odkryjesz, że można jeszcze dokarmiać inne nie wymienione tutaj gatunki ptaków. Dokarmianie ptaków jest to przyjemne hobby, zajmujące czas, zwłaszcza w okresie zimy, gdy nasz kontakt z przyrodą jest ograniczony do minimum. Na końcu chciałbym zaapelować do ludzi, którzy zajmują się dokarmianiem ptaków, aby podzielili się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi dokarmiania poszczególnych gatunków. Bliższe informacje na temat dokarmiania poszczególnych gatunków ptaków możesz uzyskać pisząc na mój adres internetowy: konradoz@poczta.onet.pl lub adres domowy :

Konrad Zadorożny
ul. Fischera 7
37 - 700 Przemyśl

V. LITERATURA

- 1.M. Szokalski, J. Wojtatowicz "Ptaki w ogrodzie" - Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1989 r.
- 2.Dr Carmen Rohrbach "Domki dla ptaków" - Oficyna Wydawnicza MULTICO, Warszawa 1997 r.
- 3.Józef Hordowski, Teresa Tomek "Chrońmy Ptaki" - Przewodnik po wystawie ornitologicznej, Zakład Fizjografii i Arboretum w Bolestraszcach , Bolestraszyce 1997 r.
4. Władysław Strojny " Spotkania ze zwierzętami " - Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1975 r.